

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Helena Kersnič

**Odgovornost kot dejavnik vpliva na odločitev za
starševstvo**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Helena Kersnič

Mentorica: izr. prof. dr. Valentina Hlebec

Somentorica: asist. dr. Marjeta Mencin Čeplak

Odgovornost kot dejavnik vpliva na odločitev za
starševstvo

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

*Za pomoč in strokovne nasvete se najlepše zahvaljujem svoji mentorici
izr. prof. dr. Valentini Hlebec in somentorici, asist. dr. Marjeti Mencin Čeplak.*

Hvala vsem, ki ste verjeli vame in me v času študija spodbujali.

ODGOVORNOST KOT DEJAVNIK VPLIVA NA ODLOČITEV ZA STARŠEVSTVO

V diplomskem delu želim predstaviti enega od subjektivnih dejavnikov odločanja za starševstvo t.j. doktrina odgovornega starševstva. Raziskovalci rodnostnega obnašanja v tem dejavniku vidijo enega od poglavitnih vzrokov zmanjševanja števila otrok in prelaganja odločitve starševstva na kasnejši čas. Seznam, ki je vezan na predstavo o odgovornem starševstvu, je precej dolg: od tega, da otroku zagotovimo otroško sobo, ustrezne igrače, kvalitetne počitnice, šport, razne interesne dejavnosti, čim boljšo izobrazbo ... Vse te zahteve se prek medijev in javnosti širijo v zavest sedanjih in bodočih staršev, ki se starševstva ustrašijo in zato vse kasneje odločajo za otroka.

V empiričnem delu sem raziskala, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in če ta odgovornost morebiti vpliva ali bo vplivala na njihove odločitve v zvezi s starševstvom. V raziskavi sem uporabila strukturirani intervju z mladimi osebami starimi od 20 do 30 let. Mladi menijo, da starševstvo prinaša veliko odgovornosti, vendar jih v večini ni strah te odgovornosti. Večina jih meni, da še ni dovolj zrela in pripravljena na starševstvo. Za starševstvo se bodo odločili takrat, ko bodo imeli izpolnjenje določene pogoje za starševstvo. Ti pogoji pa so zrelost, finančna preskrbljenost, dokončanje šolanja, redna zaposlitev, zagotovljeno stanovanje ... To nazorno prikazuje normo odgovornega starševstva, saj si mladi želijo prej imeti izpolnjene zgoraj navedene pogoje.

Ključne besede: mladi, otrok, družina, odgovorno starševstvo, vzgojne doktrine.

RESPONSIBILITY AS A FACTOR THAT INFLUENCE ON DECISION FOR PARENTHOOD

For my diploma research I will present the responsible parenthood doctrine, which is one of the subjective factors contributing to the choice for parenting. The investigators of fertile behaviour recognize in this factor one of the essential reasons for reduction of birth-rate and postponement of the decision for parenthood to a later age. The list of things, which are seen as a model for responsible parenting is long: from assuring a nursery room, proper toys, quality holidays, extra activities, a sufficient education ... All these requests are widespread by the media, which is sending a distorted picture to the public, consequentially leading into fear and postponement of the decision for parenting to a later age.

In the empirical part of my diploma I made a research on how the young people interpret the parenting responsibilities and the potential influence they have on their decision for parenthood. In my research I used a structural interview and performed it on young adults from 20-30 years old. Young people are of an opinion that parenthood brings along many responsibilities, however they are mostly not afraid of that. In general they think that they are not yet mature and prepared enough to take the role of a parent. They will decide for parenthood once they fulfil certain preliminary conditions such as: maturity, financial circumstances, finished schooling, regular employment, assured apartment ... All those reasons clearly point to the responsible parenthood doctrine, because young people want to fulfil the above mentioned conditions beforehand.

Key words: The young, child, family, responsible parenthood, educational doctrine.

KAZALO

1 UVOD	6
2 SODOBNI PROCESI IN ODGOVORNO STARŠEVSTVO	8
2.1 Individualizacija življenjskih potekov	8
2.2 Odgovorno starševstvo	8
3 VZGOJNE DOKTRINE V 20. STOLETJU	12
4 PREGLED RAZISKAV NA PODROČJU VPLIVA ODGOVORNOSTI NA ODLOČITEV ZA STARŠEVSTVO	14
4.1 Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji	14
4.2 Novi trendi v starševstvu	16
5 EMPIRIČNI DEL	18
5.1 Cilj in namen raziskave	18
5.2 Metoda zbiranja podatkov	18
5.3 Predstavitev vzorca	19
5.4 Analiza podatkov	20
6 ZAKLJUČEK	32
7 LITERATURA	35
Priloga A: Strukturirani intervju	37
Priloga B: Transkripcija opravljenih intervjujev	38

1 UVOD

Včasih je bilo njuno rojevati čim več otrok, danes pa lahko trdimo, da je ravno obratno. V Slovenji in drugih evropskih državah že kar nekaj let zaznavamo trend prelaganja odločitve za starševstvo na kasnejši čas. To posledično vodi k zmanjševanju števila rojstev. Vzroki za prelaganja starševstva so različni - od socialno ekonomskega dogajanja v družbi, kot so negotovost zaposlitve, slabe ekonomske razmere, visoka izobraženost žensk, podaljševanje šolanja, splošna negotovost glede prihodnosti in odgovornost do otroka.

Raziskovalci rodnostnega obnašanja v doktrini odgovornega starševstva vidijo enega od pglavitnih vzrokov zmanjšanja števila rojstev in prelaganje starševstva na kasnejši čas. Po tej doktrini se starši samostojno odgovorno odločajo o rojstvu svojih otrok in odgovorno skrbijo zanje. Te odgovornosti ne prelagajo na druge člane razširjene družine. Starši so tudi dolžni skrbeti za svoje otroke na škodo svojega lastnega blagostanja. Uveljavljanje te doktrine je prispevalo k naraščanju stroškov za otroka. Bodoči starši so obremenjeni s številnimi pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da bi se za otroka odločili. Potrebno je imeti zanesljivo zaposlitev, urejeno stanovanje, zanesljivo varstvo in dovolj trdno medpartnersko zvezo.

Navodila strokovnjakov, napotki revij za starše in različni priročniki za starše, navajajo sezname zahtev, nevarnosti in napak pri vzgoji otroka. Pri branju teh nasvetov in napotkov pri skrbi in vzgoji otroka se lahko marsikateri bodoči starš vpraša, ali bo zmožel tako odgovorno nalogo, kot je vzgoja otroka. Ta občutek odgovornosti je danes ovira pri odločanju za starševstvo.

V teoretičnem delu naloge opisujem pojem individualizacije življenjskih potekov, za katerega je značilno po eni strani raztapljanje vnaprej predpisanih in standardiziranih življenjskih oblik, po drugi strani pa razpad urejenih normalnih biografij, življenjskih vodil in okvirov življenjskih orientacij. V nadaljevanju poglavja sem predstavila razvoj in pomen subjektivnega dejavnika odločanja za starševstvo t.j. doktrina odgovornega starševstva. V tretjem poglavju sem opisala različne vzgojne doktrine, ki so se pojavljale od začetka 20. stoletja naprej. Na koncu sem opisala raziskavi, ki so že bile narejene na področju vpliva odgovornosti na odločitev za starševstvo.

V empiričnem delu ugotavljam, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in njen morebitni vpliv na njihove odločitve v zvezi starševstvom. Želela sem tudi ugotoviti, kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se za starševstvo odločili in če na njih vplivajo nasveti v zvezi z vzgojo otroka, ki jih danes lahko srečamo v raznih revijah za starše, na spletu, v knjigah in prek ostalih medijev. Dobljene rezultate sem primerjala z rezultati iz drugih že narejenih raziskav na to temo.

2 SODOBNI PROCESI IN ODGOVORNO STARŠEVSTVO

2.1 Individualizacija življenjskih potekov

Pojem individualiziranje življenjskih potekov so družboslovci razvili v drugi polovici tega stoletja, da bi razložili strukturne spremembe v življenju ljudi. S pojmom razlagajo množico navidezno nasprotujočih si družbenih procesov in stanj v družbi ter pri posameznikih. Pri pojmu individualizacije življenjskih potekov gre za teoretični opis dejavnikov, ki v sodobnih družbah oblikujejo tako družbeno strukturalno kot subjektivno raven sprememb v zadnjih desetletjih. Za individualizacijo življenjskih potekov in prehodov je značilno po eni strani raztapljanje vnaprej predpisanih in standardiziranih življenjskih oblik, kot so razredna pripadnost, spolne vloge in jedrna družina, po drugi strani pa razpad urejenih normalnih biografij, življenjskih vodil in okvirov življenjskih orientacij (Ule 2003, 22-23).

Posameznik je bil v tradicionalnih družbah vrojen v določen socialni položaj in v družbene danosti svojega življenja npr. v socialni sloj ali v večinsko religijo. V modernih razmerah pa moramo nekaj narediti tudi sami, da lahko dosežemo določeno družbeno mesto. Uveljavljati se moramo za dosežene cilje vedno znova in ne samo enkrat za vselej (Ule 2003, 22).

Posamezniki morajo že zgodaj začeti izdelovati načrt in ga s svojim ravnanjem vključiti v lasten življenjepis. Ljudje se morajo v individualizaciji organizirati in improvizirati, postavljati si cilje, prepoznavati ovire, sprejemati poraze in poizkušati nove začetke (Ule 2003, 22- 23).

V individualiziranih družbah, kjer se nenehno poudarja odgovornost zase, se spreminja tudi odnos staršev do otroka.

2.2 Odgovorno starševstvo

Proces reprodukcije izgublja svojo značilnost naravnega in postaja vse bolj načrtovan ter voden z mnogimi značilnostmi. Med te spada tudi idealiziranje starševske vloge in povečanje odgovornosti do lastnega življenja in do življenja (ne)rojenga otroka (Iglič 2006, 5).

Natančnejše opredelitve pojma odgovornega starševstva so v sociološki literaturi zelo redke. Po doktrini odgovornega starševstva se starši samostojno odgovorno odločajo o rojstvu svojih otrok in tako skrbijo zanje. Odgovornosti ne prelagajo na druge člane razširjene družine. Starši so dolžni skrbeti za svoje otroke tudi na škodo svojega lastnega blagostanja (Steklasa 2008, 22).

Beck - Gernseimova pravi, da je otrokov razvoj zasebna naloga, osebne odgovornosti vsakega starša posebej. Starša sta dolžna storiti vse, da otroku dasta najboljši začetek v življenju (Beck-Gernsheim 2002, 90).

Poudarjanje odgovornosti staršev za otrokov emocionalni in intelektualni razvoj je pomemben dejavnik, ki vpliva na odločitev za starševstvo. Pri uveljavljanju te doktrine, ki je prispevala k naraščanju stroškov za otroka, raziskovalci rodnostnega obnašanja vidijo enega od poglavitnih vzrokov zmanjševanja števila otrok (Steklasa 2008, 22).

V predindustrijskih družbah in prvi fazi industrializacije so otroke potrebovali iz ekonomskih razlogov: kot delovno silo doma in na kmetiji, starostno zavarovanje za starše in kot dediče posesti. Otroci so bili v tistem času najpogosteje zaželeni kot sinovi prvorojenci. V drugi polovici 20. stoletja sta se delno zaradi gospodarskih razmer ekonomija in starševstvo začenjala ločevati. Ekonomske prednosti starševstva so postopoma stopale v ozadje, na njihovo mesto so prišli stroški. Potrošniška družba je v otroku odkrila nov pomemben trg, zato finančni stroški pri otroku strmo naraščajo (Ule 2003, 57).

Danes otrok ne predstavlja več materialne prednosti ali koristi. Ljudje se danes za starševstvo odločajo predvsem zaradi emocionalne potrebe staršev. Z otrokom predvsem dobimo občutek, da se uresničujemo v naslednji generaciji. Psihološka korist se izraža v želji po smislu življenja, osrečevanju in dobrih radostih v odnosu z otrokom. Ljudje želijo v tem odnosu odkriti in izraziti svoje sposobnosti in potrebe po potrpljenju in mirnosti, skrbi za druge in zmožnosti vživljanja. Hkrati starši veliko pričakujejo od svojih otrok. Otrok naj bi staršem v zameno za njihovo skrb in predanost staršev pomagal doseči spontanost, pristnost, odprtost ... (Ule 2003, 57 – 58).

Ko se govori o starševstvu, se običajno predpostavlja, da posameznik pri prevzemanju te vloge upošteva predpisane družbene norme. Npr. v primeru idealnega modela moderne družine sta mlada ženska in moški primerna za starševstvo, ko odrasteta, se po končanem šolanju poročita in mož najde ustrezno zaposlitev. V zahodnem svetu obstaja družbena norma, po kateri se pričakuje, da se ljudje, ko se še šolajo, ne odločajo za zakon in za starševstvo. Posameznik naj bi najprej dosegel biološko, socialno in čustveno zrelost, končal šolanje, si našel redno zaposlitev, imel dovolj finančnih sredstev za oblikovanje lastnega gospodinjstva,

se poročil in šele potem odločil za starševstvo. Ti osnovni pogoji veljajo za oba spola (Černič Istenič 2000, 31-32).

Zaradi širjenja zahteve po najboljši oskrbi otroka postanejo zahtevne tudi materialne predpostavke starševstva. To se pokaže pri vseh družbenih slojih. Seznam, ki je vezan na predstavo o odgovornem starševstvu, je zelo dolg: zagotovitev otroške sobe, ustreznih igrač, kvalitetnih počitnic, raznih interesnih dejavnosti, čim boljše izobrazbe ... Te zahteve se prek javnosti in medijev širijo v zavest sedanjih in potencialnih staršev (Ule 2003, 58).

Materialne predpostavke so le del zahtev za sodobno in odgovorno starševstvo. Po mnenju strokovnjakov je vzgoja velika in odgovorna naloga in nikoli nismo tako dobri starši, da ne bi bili še boljši. Navodila strokovnjakov, napotki revij za starše in priročniki, ki imajo skrbno in zainteresirano bralstvo in poslušalstvo pri sodobnih starših, navajajo dolge sezname zahtev, nevarnosti in napak. Ljubezen in skrb za otroka je postala osrednja tema številnih revij za starše in vzgojnih svetovalcev. Pri prebiranju nasvetov in napotkov pri skrbi in vzgajanju otroka se marsikateri bodoči starš vpraša, ali bo zmozel tako odgovorno nalogo (Ule 2003, 58).

Ne preseneča, če (bodoči) starši dvomijo vase in se pri tem pogosto vprašajo: »Ali bom zmozel?« Prav občutek odgovornosti je danes pomemben dejavnik v odločanju za otroka oziroma odlaganju starševstva (Ule 2003, 58).

Včasih je bilo odločanje za starševstvo naravna stvar na svetu, danes pa zahteva dolgoročno premišljevanje in odločanje. Dejavniki odločanja so: stabilna zveza, zagotovljeno stanovanje in redni dohodki (Beck-Gernsheim 2002, 53).

Stabilna partnerska zveza je pri odločanju za starševstvo zelo pomembna. Kot pravi Giddens, za sodobne odnose velja, da jih ta ali oni partner ali partnerica lahko končata kadarkoli. Razmerje ima možnost, da traja, če se mu zavežeta oba partnerja. Ko se partner razmerju zaveže, tvega, da bo zelo oškodovan, če bi se v prihodnosti razmerje razdrlo (Giddens 2000, 143).

Pri odločanju za otroka ali za življenje brez njih obstajajo razlogi, ki govorijo za in proti odločanju za starševstvo. Proces odločanja je vse daljši, potencialni starši morajo vse natanko premisliti in se potem zavestno odločiti. Mnogi potencialni starši tožijo zaradi izgube

spontanosti. Tudi želja po otroku ni več spontana, temveč je pospremljena s številnimi dilemami. Vzgoja otroka je danes postala enaka znanosti, ki se jo lahko učimo. Od strokovnih nasvetov smo predvsem odvisni, ker imajo njihova sporočila podobno težo kot vse tržne ponudbe danes. Neupoštevanje teh nasvetov lahko vodi do nepopravljivih škodljivih posledic, in sicer do neuspešnosti otroka. Uspeh je danes tisti, ki je pri vzgoji otroka ključna kategorija (Ule 2003, 59).

Za pedagoške nasvete so najbolj dovzetne matere iz srednjega sloja, ki so solidno izobražene, živijo v mestih, pričakujejo svojega prvega otroka in sodijo v skupino žensk, ki so se za nosečnost odločile v zrelih letih. Te matere naj bi bile po mnenju Becker in Beck-Gernsheimove žrtve novega »bacila«, ki se imenuje »obsedenost z vzgojo« (Steklasa 2008, 25).

Ob tem velja izpostaviti, da je doktrina odgovornega starševstva v kontradikciji z drugo pomembno zahtevo individualiziranih družb – z zahtevo po samooblikovanju in samoizvedbi ne samo svojega lastnega življenjepisa ampak tudi svojih socialnih vezi in mrež v različnih fazah življenjskega poteka. Individualizacija zahteva tudi aktivno sodelovanje ljudi, saj se morajo nenehno organizirati in improvizirati. Pri tem potrebujejo iniciativo, žilavost, kreativnost in fleksibilnost. Sodobni kapitalizem živi od izkoriščanja individualnih potencialov za samomotivacijo in samoorganizacijo življenja. Kapital je pritegnil vse zaposlene k soupravljanju in soudeležbi pri dobičkih in izgubah podjetij in jih naredil bolj odgovorne za svoje delo kot kdaj prej (Ule 2003, 24).

Z naraščanjem zahtev, ki so povezane s starševsko vlogo in rojstvom otroka zaradi zapolnitve življenja z drugimi projekti, kariere, negotovosti zaposlitve, negotovega partnerstva, občutka negotovosti, strahu ali celo ljubezni do otroka, se v sodobnem svetu pojavlja nov vzorec odločanja – zavestna odločitev brez otroka. S tem se vzpostavi začarani krog predpostavk in ravnanj: kolikor manj otrok se rodi, toliko bolj cenimo tiste, ki se rodijo, zato toliko več vlagamo vanje in toliko dragocenejši so ter toliko bolj zahtevno postaja starševstvo (Ule 2003, 59).

3 VZGOJNE DOKTRINE V 20. STOLETJU

Že od začetka 20. stoletja so različne vzgojne doktrine bremenile starše z odgovornostjo do svojega otroka. Opozarjale so, kaj vse v njihovem ravnanju lahko usodno vpliva na otroka. Najprej je prevladoval behaviorizem. V njem je bila poudarjena potreba po natančnem redu hranjenja in pazljivo reguliranih kontaktih med starši in otrokom. Strokovnjaki so spodbujali starše naj spoštujejo otrokovo čustveno samostojnost (Lasch 1992, 190).

V poznih tridesetih in v štiridesetih letih je popularizacija progresivne vzgoje povzročila reakcijo v prid permisivnosti. V času permisivnosti je moralo biti vse po meri zadovoljevanja otrokovih potreb. Izboljšanje metode kontrole rojstev je starše osvobodilo bremena vzgoje nezaželenih otrok. V praksi se je ta svoboda strnila v obveznost, da mora otrok v vsakem trenutku svojega življenja občutiti, da je zaželen. Hilde Bruch je trdila, da je to običajna napaka psihološkega svetovanja, ki starše uči tehniko prenašanja občutka, da je otrok ljubljen, namesto da bi se zanesli na svoja ljubezenska čustva (Lasch 1992, 191).

Permisivnost je kmalu proizvedla reakcijo, in sicer vztrajanje pri tem, da bi morali starši upoštevati lastne potrebe prav tako kot otrokove. Materinski instinkt je spet pridobil na vrednosti s knjigo dr. Spocka. V njej je pisal o tem, da je tisto, kar dobre matere in očetje instinktivno naredijo za svojega otroka, je običajno najboljše. Spock je želel uveljaviti pravice staršev vpricho pretirane skrbi za pravice otroka. Spock in ostali strokovnjaki so začeli poizkusno predlagati, da starši ne bi bili odgovorni za vse napake svojih otrok. Nekateri strokovnjaki so menili, da so napačni pristopi v vzgoji staršev razvneli sovražnost do strokovnjakov in svetovalcev za družino. Veliko staršev je bilo prepuščenih svetovalcem, ki so namesto teorije poudarjali probleme. Občutili so, da za svojega otroka niso uspeli narediti tistega, kar so njihovi starši zanje, vendar niso vedeli, v čem niso uspeli in kaj bi lahko spremenili (Lasch 1992, 192).

Buchova se je včasih odrekla napadu na permisivnost in je obtoževala sam imperializem psihiatrov, ki ovira spontanost in pri starših povzroča stanje vsiljene tesnobe. Buchova je prigovarjala staršem, naj spoznajo svoje notranje vire. Njena in dr. Spockova knjiga vsebuje veliko strašljivih opozoril o škodi, ki jo lahko nevedni starši povzročijo svojemu otroku. Spock je rušil samozavest staršev z opozarjanjem, da lahko storijo svojemu otroku

nepopravljivo škodo, če mu ne bodo zagotovili ljubezen in varnost. Buchova je obsodila permisivnost, ki lahko otroku povzroči hude čustvene motnje. Takšne izjave so samozavest staršev zelo omajale (Lasch 1992, 193-194).

Zaradi kritike permisivnosti je nastala nova moda o vzgoji otroka, in sicer kult avtentičnosti, ki moralno opravičuje zlom svetovanja staršem. Kult avtentičnosti se je začel pojavljati v petdesetih letih 20. stoletja in predstavlja zadnjo modo v vzgoji otroka. Zgodnji strokovnjaki tega področja so staršem svetovali, naj sledijo in zaupajo zdaj eni zdaj drugi vrsti navodil. Sedaj jim priporočajo, naj sledijo lastnim občutkom. Izobraževanje učinkovitih staršev jih uči potrebo po upoštevanju lastnih čustev in posredovanja le-teh čustev drugim ljudem (Lasch 1992, 195).

Pri kultu avtentičnosti so poudarjali, da je za otroka bolj pomembno, da ve kaj čuti, kot da ve, zakaj to čuti. Otrok se tako nauči, da njegova jeza ni katastrofalna in da jo lahko sprosti (Lasch 1992, 196).

Zgoraj opisane doktrine odgovornega starševstva so poudarjale odgovornost staršev za emocionalni, intelektualni in socialni razvoj otroka. Pri vsaki doktrini odgovornega starševstva so strokovnjaki dajali navodila, na kakšen način naj vzgajajo svojega otroka. Te doktrine so poudarjale odgovornost staršev z opozarjanjem, da lahko, če ne bodo svojim otrokom zagotovili ljubezen in varnost, lahko pride do nepopravljive škode. Strokovnjaki so trdili da so starši odgovorni za intelektualni, socialni in emocionalni razvoj svojega otroka. Če starši niso upoštevali navodil strokovnjakov, so jih ti imeli za slabe starše, ki škodujejo lastnemu otroku.

4 PREGLED RAZISKAV NA PODROČJU VPLIVA ODGOVORNOSTI NA ODLOČITEV ZA STARŠEVSTVO

V nadaljevanju bom predstavila dve raziskavi, v katerih so preučevali dejavnike, ki vplivajo na odločitev za starševstvo in odnos ljudi do ustvarjanja družine in otrok. Prva raziskava je iz leta 2002, ki so jo izvedli v Centru za socialno psihologijo (Ule, Kuhar in Stropnik), in sicer z naslovom Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji. Naročnik raziskave je bilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. S to raziskavo so avtorice želele podrobneje preučiti odnos mladih do načrtovanja in oblikovanja družine ter dejavnike, ki vplivajo na odločitev za starševstvo. Predstavila bom tudi raziskavo iz leta 2006, narejeno v okviru diplomskega dela avtorice Ines Eberl z naslovom Novi trendi v starševstvu. V njej je avtorica poskušala poiskati dejavnike, ki vplivajo na zgodnje ali pozno starševstvo in spoznati prednosti in slabosti preloženega starševstva.

V obeh raziskavah so avtorji tudi raziskovali vpliv odgovornosti na odločitev za starševstvo, zato bom v nadaljevanju pri obeh raziskavah predstavila samo tisti del, ki se nanaša na odgovorno starševstvo.

4.1 Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji

V tej raziskavi so uporabili kvalitativno metodo zbiranja podatkov, in sicer fokusne skupine in poglobljene kvalitativne intervjuje. Uporaba fokusnih skupin omogoča globlji vpogled v osnovne usmeritve mladih glede različnih družinskih vprašanj. Izvedli so dvanajst fokusnih skupin in štirinajst poglobljenih intervjujev. V raziskavo so bili zajeti ljudje iz različnih okolij (urbana, ruralna), osebe z različnimi stopnjami izobrazbe in različnih poklicev, osebe različnih starosti (med 23 in 33 letom), samski ljudje, pari, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in tisti, ki še ne živijo v takšnem gospodinjstvu, pari z otroci in brez otrok, poročeni in neporočeni pari, študentske in enostarševske družine (Kuhar in Ule 2002, 317-318).

Pri vprašanjih o odgovornosti starševstva so predvsem študentje izjavljali, da je otrok prevelika obveza in odgovornost, na katero še niso pripravljeni. Eden od študentov je odgovoril takole: »Faks je naporen, veliko je obveznosti, po faksu rabiš malo uživanja, ne pa takoj spet obveznosti na glavo« (Kuhar in Ule 2002, 325).

Veliko mladih se sredi dvajsetih let počuti še nezrele za starševsko vlogo. Študentje so v večini odgovorili, da so še sami otroci in ne morejo še prevzeti take odgovornosti, ki jo otrok

prinaša. Ko so udeležence v raziskavi spraševali, ali bi imeli več otrok, če bi imeli znatno več denarja, so večinoma odgovarjali, da ni pomemben samo denar, temveč tudi to, da moraš v otroka vložiti veliko časa in energije. Veliko udeležencev je tudi potožilo nad pomanjkanjem prostega časa. Velika večina je povedala, da je težko uskladiti zahteve, ki jih nalaga služba oz. kariera. Eden od udeležencev raziskave je o pomanjkanju časa povedal naslednje: »Glavni pogoj je imeti čas. Z dekletom sva skupaj že 7 let imava stanovanje, zaposlena sva – ne bi bilo finančnih problemov. Največji problem je čas, še drug drugega nikoli ne vidiva. Tako je nemogoče planirati kaj vnaprej, sploh pa ne družine« (Kuhar in Ule 2002, 326).

Med študenti in izobraženimi udeleženci je opaziti, da jim je služba zelo pomembna in v njej preživijo veliko svojega časa. Velikokrat je težko uskladiti družinsko in profesionalno življenje še posebej, ker se zdi ljudem starševstvo izjemno zahtevna vloga. Veliko udeležencev raziskave je menilo, da se je potrebno enemu področju življenja odpovedati. Pri mladih je to najpogosteje starševstvo (Kuhar in Ule 2002, 327).

Vsi udeleženci raziskave so se strinjali, da moraš za otroka narediti vse čim boljše. Splošno med ljudmi vlada prepričanje, da je potrebno v otroka vlagati po svojih najboljših močeh. Ta raziskava je potrdila moč norme odgovornega starševstva. Mladi vidijo vzgojo otroka kot zelo zahteven projekt. Otroku bi posvečali veliko pozornosti, visoko kakovost življenja in dobre ekonomske pogoje. Zagotavljanje ustrezne vzgoje in izobraževanja pri starših zahteva vse več sredstev in naporov. Eden udeleženec je povedal naslednje o odgovornem starševstvu: »Družba postavlja visoke standarde, kaj vse moramo nuditi otroku, da se ne bi počutil slabši od vrstnikov. Ni več dovolj, da ga nahraniš in oblečeš. Postaviš se v vlogo otroka in kako se bo počutil v razmerju do vrstnikov – če ima manj od njih, se bo počutil manjvrednega – ne želiš otroka zavestno postaviti v ta položaj, raje počakaš« (Kuhar in Ule 2002, 328).

Ta odgovor udeleženca raziskave nazorno prikazuje normo odgovornega starševstva, ki je eden od pomembnih vzrokov odločanja današnjih parov za kasnejše starševstvo. Tudi sama raziskava je potrdila normo odgovornega starševstva. Ljudje želijo svojemu otroku posvetiti obilo pozornosti, visoko kakovost življenja in ugodne ekonomske razmere. Vsi udeleženci v raziskavi so se strinjali, da moraš za otroka narediti vse najboljše. Današnji svet vse preveč govori o tem, kaj moraš otroku vse nuditi in pri vzgoji narediti najboljše. Pari se ustrašijo, da tega ne bodo zmogli, zato se kasneje odločajo za starševstvo in posledično za manj otrok.

Problem pri odločanju za starševstvo je tudi pomanjkanje prostega časa in težko usklajevanje profesionalnega in družinskega življenja.

4.2 Novi trendi v starševstvu

V raziskavi Novi trendi v starševstvu je avtorica Ines Eberl uporabila kvalitativno metodo zbiranja podatkov, in sicer delno strukturirani intervju. Raziskava je bila narejena v letu 2006, in sicer v okviru diplomskega dela z naslovom Novi trendi v starševstvu. Avtorica je intervjuvala deset mater. Od tega je bilo pet mater, ki so se zgodaj odločile za starševstvo (do starosti petindvajset let). Ostalih pet mater se je pozno odločilo za materinstvo, in sicer po petintridesetem letu (Eberl 2006, 29).

Udeleženke raziskave so na vprašanje, ali se bojijo odgovornosti, ki jo starševstvo prinaša odgovorile, da se močno zavedajo odgovornosti, ki jih starševstvo prinaša, nekatere to plaši, druge ne. Ena od udeleženk je na to vprašanje odgovorila: »Zagotovo. Ne vem na kakšne preizkušnje me bo postavil moj otrok. Upam, da na take, kjer mu bom znala pomagati« (Eberl 2006, 44).

Pri vprašanju, ali bi se zavestno odločile za otroka, tudi če ne bi imeli stalnega partnerja, je večina udeleženk odgovorila, da otrok potrebujejo oba starša. V primeru, da bi se za to odločile, bi morale biti finančno neodvisne in deležne podpore okolja (Eberl 2006, 44).

Pri odločanju za starševstvo je pomembna tudi trdna partnerska zveza. Bodoči pari se sprašujejo, ali so dovolj čustveno razviti za starševsko vlogo ali so pripravljeni na odpovedovanja na račun otroka v osebni interesu. Če so odgovori na ta vprašanja negativni, velikokrat sledi odločitev proti otroku oz. prelaganje odločitve za otroka na kasnejši čas kljub temu, da obstaja močna želja po njem (Ule 2003, 58-59).

Eden izmed vzrokov, da ljudje starševstvo prelagajo na kasnejši čas, je vse večje zavedanje, da vloga staršev ni samo zadovoljitev otrokovih fizičnih potreb, ampak mnogo več. Udeleženke te raziskave se zavedajo, da je vloga starša zelo pomembna. Ena od udeleženk je o starševski vlogi povedala naslednje: »Vloga je v ljubezni do otroka, v skrbi in vzgoji, da po svojih najboljših močeh otroka vzgajaš v človeka, in mu po svojih zmožnostih nudiš dobro odskočno desko v življenje, pomoč in podpora otroka, da otroku znaš dati ljubezen, da čuti, da je dober, tak kot je, da ga sprejemaš, da ga spodbujaš, mu stojiš ob strani« (Eberl 2006, 45).

V obeh raziskavah lahko opazimo, da se udeleženci zavedajo odgovornosti, ki jo starševstvo prinaša in zahtevnosti starševske vloge tako v materialnem kot moralno-etičnem smislu. Pretirano poudarjanje pomembnosti starševstva današnje mlade vse bolj odvrača od odločitve za starševstvo. Mladi se ne počutijo dovolj zreli in odgovorni, da bi se za starševstvo odločili.

5 EMPIRIČNI DEL

V teoretičnem delu sem predstavila individualizacijo življenjskih potekov, kaj je dejavnik odgovornega starševstva in njegov razvoj. Predstavila sem tudi dve raziskavi, narejeni na področju vpliva odgovornosti na odločitev za starševstvo. V empiričnem delu bom analizirala odgovore intervjuvancev, ki sem jih pridobila v raziskavi.

5.1 Cilj in namen raziskave

Namen moje raziskave je raziskati, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in če leta morebiti vpliva na njihove odločitve v zvezi starševstvom. Želela sem tudi ugotoviti, kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se za starševstvo odločili, in če na njih vplivajo nasveti v zvezi z vzgojo otroka, ki jih danes lahko srečamo v raznih revijah za starše, na spletu, v knjigah in prek ostalih medijev.

Moje glavno raziskovalno vprašanje je, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in kako to vpliva na njihove odločitve v zvezi s starševstvom.

Zastavila sem si tudi podvprašanja, na katera bom odgovorila v analizi podatkov:

- kakšni so po mnenju mladih pogoji za starševstvo,
- kakšne so pozitivne in negativne strani, ki jih otrok prinaša,
- kako se mladi vidijo v vlogi staršev,
- kaj mladi menijo o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok,
- ali je mogoče uskladiti družinsko in profesionalno življenje,
- kakšne so želje mladih in kje vidijo rešitve pri ustvarjanju lastne družine in otrok.

5.2 Metoda zbiranja podatkov

V raziskavi sem uporabila kvalitativno metodo zbiranja podatkov, in sicer strukturirani intervju. To metodo sem izbrala, ker sem hotela dobiti globlji vpogled o tem, kako mladi razmišljajo o dejavniku odgovornega starševstva in če ta dejavnik vpliva ali pa bo vplival na njihovo odločitev za starševstvo.

Pri strukturiranem intervjuju so vsa vprašanja napisana vnaprej in enaka pri vseh intervjuvancih. Ocenjevalna lestvica je pri strukturiranih intervjujih enaka za vse intervjuvance, kar poda objektivno oceno o vseh kandidatih (H.Russel 2000, 227).

Spraševalec lahko razišče anketirančeve odgovore, da postanejo bolj jasni. Z dodatnim usmerjevanjem spraševalec intervjuvancu pomaga pri odgovarjanju na vprašanje (Haralambos 2001, 847).

Na začetku je bil intervju bolj splošen, saj se je nanašal predvsem na demografske podatke o intervjuvancu. V nadaljevanju so se vprašanja nanašala na raziskovalno temo diplomskega dela. Vprašanja v intervjuju sem smiselno združila v vsebinske teme. Sestavila sem sedem vsebinskih tem, po katerih sem analizirala odgovore. Te teme so naslednje:

- pogoji za starševstvo
- pozitivne in negativne strani otroka
- vloga staršev
- odgovorno starševstvo
- nasveti v zvezi z vzgojo otrok
- usklajevanje družinskega in profesionalnega življenja
- želje in rešitve pri ustvarjanju družine in otrok

Intervjuje sem naredila v času od 7. do 22. novembra 2009. Trajali so od 18 do 35 minut. Z dovoljenjem intervjuvancev sem jih tudi zvočno posnela na diktafon. Pred intervjujem sem vsakemu udeležencu zagotovila popolno anonimnost. Pri prepisih intervjujev sem spremenila njihova prava imena. Po opravljenem intervjuju sem naredila dobesečne prepise, ki so priloženi v prilogi diplomskega dela.

Ko so bili prepisi narejeni, sem posebej, na list papirja, začela pisati ključne odgovore, ki sem jih dobila od intervjuvancev. To sem naredila za vsako vprašanje posebej. Tako sem imela na enem mestu zbrane vse ključne odgovore intervjuvancev posameznega vprašanja. S pomočjo tega sem lažje analizirala odgovore intervjuvancev.

5.3 Predstavitev vzorca

V raziskavo sem vključila osem mladih oseb, starih od 20 do 30 let, od tega pet žensk in trije moški. Vsi, razen enega intervjuvanca, so bile osebe, ki jih poznam že kar nekaj časa. Osebo, ki je prej nisem poznala, mi je na dan intervjuja predstavila ena od intervjuvanih oseb.

Pet intervjuvancev ima dokončano srednjo šolo, eden ima dokončano visoko šolo in dva višjo šolo. Šest intervjuvancev je študentov, dva sta zaposlena. Štirje intervjuvanci prihajajo iz

vaškega naselja, dva živita v mestu, dva intervjuvanca prihajata iz primestnega naselja. Trije intervjuvanci so v zvezi, ostalih pet pa je samskih.

5.4 Analiza podatkov

Pri analizi podatkov bom natančneje analizirala odgovore intervjuvancev in jih primerjala z ugotovitvami iz raziskav Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji in Novi trendi v starševstvu. Pridobljene ugotovitve bom podkrepila z dobesednimi odgovori intervjuvancev.

Pogoji za starševstvo

Vsi mladi so podali skoraj enake odgovore na vprašanje o pogojih, ki morajo biti izpolnjeni, da bi se za otroka odločili. Enakost odgovorov je bila pri nekaterih pogojena z enakostjo določenih demografskih podatkov. Npr. tisti intervjuvanci, ki so študentje, so navedli naslednje pogoje: dokončanje faksa, pridobitev redne službe, denar, zagotovljeno stanovanje in zrelost. Najbolj pomemben pogoj pri večini študentov je dokončanje študija in redna zaposlitev, s katero bi si zagotovili tudi redni dohodek, ki je pri ustvarjanju družine po mnenju večine mladih zelo pomemben.

Tina: «Da dokončam faks, najdem primerne partnerja, ki bi tud hotel imeti otroka. Neko stanovanje, dobr to že imam. Pa še služba, da bi otroku lahko zagotovila čim večji standard» (glej prilogo B).

Pri dveh intervjuvancih, ki sta zaposlena, je pogoj dokončanje stanovanja, želja po otroku, finančna stabilnost ... Tisti mladi, ki so še samski, so kot pogoj navedli še ustreznega partnerja, s katerim bi si družino lahko ustvarili.

Tjaša: »Js recimo ne, da bi imela otroka, bi prvu hotla, da bi imela šolo končano, da imam dobro službo, da mam zagotovljeno stanovanje, finančno pa partner seveda. Drgač ne morš met otroka (smeh)« (glej prilogo B).

Vsi intervjuvanci si želijo imeti otroke, nekateri celo po tri ali več. Natančneje trije od osmih si želijo tri ali štiri otroke. Dva si želita po dva otroka in dva pa po enega. Samo ena intervjuvanka si ne želi otroka ali samo enega. Presenetili so me odgovori tistih treh intervjuvancev, ki si želijo tri ali celo štiri otroke. Ti odgovori potrjujejo, da si mladi danes želijo imeti tudi po več otrok.

Marjeta: »Ne rada bi imela 3 ali pa 4 otroke, sam če bi pač jih lahko imela« (glej prilogo B).

Želje so ena stvar, dejansko stanje pa druga. Tukaj se je pokazala razlika med tem, da si nekateri mladi želijo več otrok, menijo pa, da jih bodo iz različnih vzrokov imeli manj.

Tako samo ena intervjuvanka meni, da bo imela dva ali tri otroke. Ena od tistih, ki si želi tri ali štiri, meni, da bo imela samo enega ali pa dva otroka. Vzrok vidi v genskih okoliščinah. V njeni družini so vsi imeli težave pri zanositvi, zato misli, da jih bo imela tudi ona. Eden od tistih, ki si želi imeti tri otroke, meni, da bo dejansko imel dva otroka. Razlog temu je, da je število otrok odvisno od njegovega finančnega položaja in morebitnih drugačnih željah partnerja. Dva intervjuvanca, ki sta povedala, da si želita imeti dva otroka, menita, da jih bosta tudi dejansko imela. Razlika se je pokazala še pri Tini, ki meni, da bo dejansko imela dva otroka, ker bi bilo enemu preveč dolgčas. Pri ostalih intervjuvancih ni bilo razlik med željami in dejanskim stanjem.

Večina mladih trenutno odvrta od odločitve za starševstvo predvsem nedokončano šolanje, neredna služba, stanovanjska problematika in trenutna nezrelost. Samski so navedli še to, da nimajo partnerja, s katerim bi si lahko ustvarili družino. Najbolj pomemben pogoj pri večina mladih je služba. Intervjuvanci menijo, da si z redno službo tudi finančno preskrbljen in potem niso več daleč od ustvarjanja družine. Ena intervjuvanka je sicer povedala, da če bi bila noseča in hkrati nezaposlena, tudi ne bi občutila velikega strahu. Nekako bi se s tem sprijaznila, vendar vseeno meni, da je služba najpomembnejša opora pri odločitvi za otroka. Nekateri menijo, da so še premladi in nezreli za tako odgovorno nalogo, kot je vzgoja otroka.

Sandi: »Trenutno me najbolj odvrta to, da se mi zdi, da sem še premlad za vlogo starša. Pa tudi dokončati moram šolanje, naresti še diplomu, stanovanje ...« (glej prilogo B).

Ena intervjuvanka je povedala, da se z redno službo in dokončanim stanovanjem ne bi počutila premlado za vlogo starša. Eden izmed njih je povedal, da ima dekle ki še ni pripravljena za to vlogo, kar je tudi poglobiten razlog za odločanje za nestarševstvo.

Mlade odvrta od odločitve za starševstvo povsem enake stvari. Najprej si želijo dokončati šolanje, poiskati redno zaposlitev in zgraditi ali poiskati stanovanje, kjer bi si družino lahko ustvarili. Pomembna jim je še finančna preskrbljenost, da bodo lahko otroku zagotovili vse, kar potrebuje. To je primer idealnega modela moderne družine, kjer sta mlada starša primerna

za starševstvo takrat, ko imata izpolnjene zgoraj navedene pogoje. Pri vseh intervjuvancih sem opazila, da se bodo za starševstvo odločili zavestno in vse prej natančno premislili.

Pozitivne in negativne strani otroka

Vsi mladi so našteli veliko pozitivnih strani, ki jih otrok prinese. Večina je naštela naslednje: veselje v hiši, srečo, razigranost, ljubezen, igrivost ... Nekateri so povedali, da te otroci v starosti obiskujejo, ti delajo družbo, te pomlajajo in negujejo, če je potrebno. Nekaterim se zdi pozitivna stran tudi potomec (naslednik), ki ga lahko vzgajaš po svojih načelih in nadaljuješ svoje gene. Otrok ti da tudi nov pogled na svet. Ena od intervjuvank je povedala, da je pozitivna stran tudi to, da sta partnerja med seboj bolj povezana.

Marjeta: »Veselje do življenja na sploh, ker veš, da imaš nekoga skoz ob strani in ki bo zate skrbel, se družu s tabo ... To, da sploh imaš družino, ljubezen, da ti nekdo daje ljubezen. Pa življenje je bolj razgibano, če imaš otroka. Nisi tako pasiven, tisti, ki pa nimajo otrok, imajo pa potem živali« (glej prilogo B).

Gašper: »Pozitivnih strani je ogromno: postaneš starš, imaš otroka z osebo, katero imaš rad, to je plod njune ljubezni, imaš potomca, imaš svojega » mini me«, imaš otroka, katerega skušaš vzgojiti v čim boljšo osebo in osebo, katero je po eni strani odraz starša, prvi nasmešek, prvi rojstni dan, prva hoja, prva beseda. Skratka, otrok prinese veliko veselja v družino in nekako izpopolni vsako družino ...« (glej prilogo B).

Negativnih stvari, ki jih otrok prinaša, so našteli zelo malo. Nekateri trdijo, da negativnih stvari pri otroku ni.

Tina: »Otroci ne prinašajo negativnih stvari pri starših, razen različni problemi, ki jih doživiš z vzgojo, ampak to se da vse rešit« (glej prilogo B).

Dva od intervjuvancev vidita negativno stvar v tem, da je potrebno v otroka vložiti veliko denarja in energije. Ena izmed njih sicer pravi, da otrok ne prinaša negativnih stvari vendar se z njegovo starostjo povečuje tudi skrbi glede šolanja, zdravja in vključitve v družbo. Tjaša meni, da je lahko edina negativna stvar pri otroku, da postane kljub dobri vzgoji problematičen in imaš z njim težave na vseh področjih.

Sandi: »Ja, v otroka moraš veliko vlagati tako čas, energijo, denar ... Mislim da to sicer ni neka negativna stran, če se pač odločiš za otroka, moraš to vse sprejeti, tudi negativne stvari, ki jih otrok prinese« (glej prilogo B).

Ostali so kot negativne stvari našeli še pomanjkanje prostega časa, veliko skrbi, potrebno je veliko strpnosti in odpovedovanja.

Intervjuvanci so našeli tako pozitivne kot negativne lastnosti, ki jih otrok prinaša. Nekateri trdijo, da negativnih stvari pri otroku ni. Večina mladih trdi, da je več pozitivnih kot negativnih stvari. Menijo tudi, da vzgoja otroka prinese tudi različne težave, ki jih moraš reševati sproti.

Vloga staršev

Vsi mladi se različno vidijo v vlogi očeta ali matere. Trije se še ne vidijo v teh vlogah. Eden izmed njih zaradi tega, ker še ne razmišlja o starševstvu. Drugi pravi, da se vidi kot dober in vzoren oče svojim otrokom, ko bo enkrat v tej vlogi. Eva pa meni, da bo dobra mama in potrpežljiva pri vzgoji svojih otrok.

Eva: »Še ne razmišljam o otroku, itak da bi ga pa imela, samo se še za enkrat ne vidim v tej vlogi. Drugače pa mislim, da bom zmogla bit dobra mama, sicer otroka je potrebno veliko streč in negovat vsaj od začetka, ko je še majhen. Z njim imaš veliko dela, samo bi bila pri vzgoji zelo potrpežljiva in ne bi bila živčna kot nekateri drugi starši, ki jih vidim po trgovinah ali kje drugje« (glej prilogo B).

Tina, meni, da bo stroga mama, ker ima rada vse »popredalčkano«. Pravi tudi, da bo hkrati dobra mama, ki jim bo nudila vse, če bodo pridni in jo upoštevali. Tista intervjuvanka, ki meni, da bo mogoče imela samo enega ali nobenega otroka meni, da bo v tem primeru najboljša mami na svetu. En intervjuvanec meni, da bo kot dober oče poskrbel za svojo družino in bo poskušal biti čim boljši starš in mož.

Gašper: »Ko bo čas za to menim, da bom dober oče in bom skušal oziroma bolje rečeno bom poskrbel za svojo družino in se potrudil biti čim boljši starš in mož« (glej prilogo B).

Nekateri mladi se še ne vidijo v vlogi matere ali očeta, ostali pa menijo, da bodo dobri starši, ki bodo otroku nudili čim več stvari, ga razvajali in bili skrbni do njega.

Udeleženke v raziskavi Novi trendi v starševstvu menijo, da vloga staršev ni samo zadovoljitev otrokovih fizičnih potreb, ampak mnogo več. Iz tega razloga ljudje starševstvo prelagajo na kasnejši čas. Vzrok za odvrčanje mladih za starševstvo vidijo zaradi pretiranega poudarjanja pomembnosti starševstva.

Odgovorno starševstvo

Vsi mladi so mnenja, da starševstvo prinaša veliko odgovornost. Odgovoren si za otroka od rojstva do polnoletnosti in še naprej dokler ne dokonča šolanja in dobi zaposlitev. Za vlogo starša moraš biti dobro pripravljen, zrel in finančno stabilen. Po rojstvu otroka si odgovoren za njegovo skrb in nego, ki jo potrebuje že na začetku. Zagotoviti mu moraš tudi primeren prostor, varnost, finančno preskrbljenost in šolanje. Luka je povedal, da starševstvo prinaša predvsem fizično in psihično skrb. Fizična je zagotovitev materialnih stvari, ki jih otrok potrebuje že od rojstva naprej. Psihična je zagotovitev opore otroku, ki jo potrebuje v življenju.

Tina: »Da jim najprej zagotoviš sobo, nek prostor, v katerem bo preživel ves svoj čas. Potem, da mu zagotoviš varnost, da se počuti varno. Pa da mu omogočiš šolanje, jim potem pomagaš, da pride nekam na svoje« (glej prilogo B).

Ena izmed intervjuvank meni, da vsak ne bi smel biti starš ravno zaradi te odgovornosti, ki jo starševstvo prinese. Če nisi dovolj odgovoren do svojega otroka, lahko pride do težav, kot so droga in alkohol.

Vsi intervjuvanci so izjavljali, da je starševstvo zelo odgovorna naloga, vendar jih te odgovornosti ni strah. Le ena oseba pravi, da se malo boji te odgovornosti, ker je starševstvo zelo zahtevna naloga. Vsi mladi menijo, da bodo kos tej odgovorni nalogi. Ena oseba je sicer rekla, če bi imela zdaj otroka, bi se bala, ker nima še dokončane izobrazbe in redne službe. Ko bo imela zagotovljeno službo in stanovanje ne bo imela več straha pred to odgovornostjo.

Luka: »Ne. **Zakaj ne?** Zaradi tega, ker bo tisti čas prišel, ko ga bom dobil, bo pač pršu in takrat se bom prepustil in to je to in ne bom dosti kaj razmišljal. Kaj pa zdaj, če bom lahko pa te stvari. Takrat, ko ga imaš, ga pač imaš in konec« (glej prilogo B).

Ob misli na starševsko odgovornost se mladi počutijo zelo različno. Štirje pravijo, da ne razmišljajo še o starševski odgovornosti. Nimajo nobenega strahu pred tem in menijo, da bodo zmogli vlogo starša.

Luka: »Ne razmišljaš o tem oziroma ne da razmišljam o tem. **Če pomisliš na to odgovornost ...** Trenutno nimam nobenega straha ali pa kaj tazga. Mogoče če bi bil otrok že na poti pa bi me isto vprašala, bi mogoče drugače odgovoril. Sedaj nič posebnega ne čutim oz. ne čutim nobenega strahu kadar razmišljam o tem« (glej prilogo B).

Eno osebo skrbi, ali bo zmogla opravljati vlogo starša sploh pa pri prvem otroku, pri katerem se še sproti učiš. Meni, da je pri drugem otroku vse lažje, ker si šel že enkrat skozi to. Dve intervjuvanki menita, da lahko postaneš odgovoren starš, ko si zrel za to. Obe menita, da še nista dovolj zreli za to vlogo.

Lana: »Odgovoren starš si lahko takrat, ko si zrel, da si lahko dober starš. Jaz hočem bit takrat starš, ko bom zrela in pripravljena na to vlogo. Ko bom vedla, da lahko otroku neki dam v vseh pogledih« (glej prilogo B).

Tudi v raziskavi Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji so študentje izjavljali, da je otrok prevelika obveza in odgovornost, na katero še niso pripravljene. Večina mladih se počuti še nezrele za starševsko vlogo. Enako menijo tudi intervjuvanci v moji raziskavi.

Večina mladih meni, da odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka. Nekateri se ne počutijo dovolj zrele in odgovorne, da bi poskrbeli še za otroka. Določeni ljudje se bojijo prevzemati odgovornost, ki jo starševstvo prinese. V raziskavi Novi trendi v starševstvu se udeleženske zavedajo odgovornosti, ki jo starševstvo prinaša, nekatere ta odgovornost vznemirja, druge pa ne. Podobno so odgovarjali tudi intervjuvanci v moji raziskavi.

Eden od intervjuvancev je poudaril, da je čedalje več neodgovornega starševstva. Določeni starši še niso dovolj pripravljene in zreli za to vlogo tudi, ko dobijo otroka, zato nekateri otroci pristanejo pri rejnikih ali v sirotišnicah. Ena oseba pravi, da se bo za starševstvo odločila takrat, ko bosta s partnerjem na to pripravljena.

Moje glavno raziskovalno vprašanje, na katerega bom v nadaljevanju odgovorila je, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in kako to vpliva na njihove odločitve v zvezi s starševstvom.

Mladi zelo podobno interpretirajo starševsko odgovornost. Vsi menijo, da starševstvo prinaša veliko odgovornost, vendar jih v večini tega ni strah. Menijo, da moraš biti za vlogo starša zrel in pripravljen. Nekateri so opozorili na to, da je čedalje več neodgovornega starševstva. Zaradi česar najbolj trpi ravno otrok. Večina mladih meni, da še niso dovolj zreli in pripravljeni prevzeti odgovornosti, ki jo starševstvo prinaša. Preden se bodo za otroka odločili, morajo biti izpolnjeni določeni pogoji, kot so dokončanje šolanja, zagotovljeno stanovanje, redna služba ...

Glede vpliva na odločitve v zvezi s starševstvom nekateri mladi menijo, da starševska odgovornost ne vpliva, da se zaradi nje ne bi odločali za otroka. Ko si nekdo res želi otroka, ga odgovornost ne preprečuje, da bi se zanj odločil. Nekateri menijo, da obstajajo tudi taki primeri, v katerih se ljudje zaradi te odgovornosti ne odločajo za starševstvo, vendar je ta odstotek ljudi po njihovem mnenju zelo majhen. Ostali se vsi zavestno odločajo za otroka, ker si ga želijo imeti.

Vsi mladi v moji raziskavi menijo, da ta odgovornost ne bo vplivala na njihovo odločanje za otroka.

Tjaša: »Po mojem ja nasploh, če en človek, ki ga je ful strah prevzemat odgovornost, vpliva na njegovo odločitev, ker ti morš v bistvu za enga otroka le skrbet, ne morš ga kar odložit kot plišasto igračko, ko se jo enkrat naveličaš. Name recimo to ne vpliva, da bi se bala odgovornosti, da zaradi tega ne bi imela potem otrok« (glej prilogo B).

Intervjuvanci menijo, da odgovornost za otroka ne bo vplivala na njihovo odločitev za starševstvo. Za otroka se bodo odločili takrat, ko bodo imeli zato izpolnjenje pogoje, kot so zrelost, finančna preskrbljenost, dokončanje šolanja, redna zaposlitev, zagotovljeno stanovanje ... To, da intervjuvanci želijo imeti, preden se bodo za otroka odločili, zagotovljene prej omenjene pogoje, nazorno prikazuje normo odgovornega starševstva. Mladi želijo otroku zagotoviti obilo pozornosti, ugodne ekonomske razmere in visoko kakovost življenja, kar bodo lahko dosegli, ko bodo izpolnjeni že prej omenjeni pogoji. Zaradi te odgovornosti, ki jo čutijo do starševstva, se mladi kasneje odločajo za otroka.

Normo odgovornega starševstva je potrdila tudi raziskava Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji. V njej so se vsi udeleženci strinjali, da moraš otroku nuditi vse in mu zagotoviti najboljšo vzgojo. Zagotavljanje ustrezne vzgoje in nudenje različnih stvari od staršev zahteva vse več sredstev in naporov. Kot problem za odločitev za starševstvo navajajo tudi pomanjkanje časa.

Nasveti v zvezi z vzgojo otrok

Večina mladih meni, da je dobro, da obstajajo nasveti, kako otroka vzgajati in z njim ravnati. Iz teh nasvetov dobijo tudi osnovne informacije o vzgoji otroka. Vedo, kaj mu morajo nuditi in zagotoviti. To je odvisno tudi od finančne zmožnosti staršev. Nekateri lahko svojemu otroku zagotovijo več, drugi manj. V vsakem primeru mu lahko zagotovijo topel dom, ljubezen in toplino. Ena intervjuvanka meni, da je dobro poslušati te nasvete. Najbolj so koristni za tiste, ki se mladi odločajo za otroka. Določene nasvete starši izvejo iz okolja, od svojih znancev in prijateljev. Sandi sicer meni, da je potrebno nasvete poslušati, nato se vsak pri sebi odloči, katere nasvete bo upošteval. Dve osebi, ki menita, da so ti nasveti dobri, pravita, da so določeni nasveti tudi pretirani v smislu, kaj vse moraš zagotoviti otroku. Če mu tega ne zagotovimo, naj bi bili slabi starši svojemu otroku. Nasvete je dobro prebrati, vendar jih ne smemo preveč upoštevati.

Sandi: »Vse nasvete je treba po mojem mnenju poslušati in se potem vsak pri sebi sam odloči, katere nasvete boš upošteval in katere ne« (glej prilogo B).

Dve osebi sta precej skeptični glede teh nasvetov. Ena intervjuvanka meni, da je potrebno slediti nasvetom zdravnikov in patronažnih sester glede ravnanja z otrokom. Nato pa prisluhneš potrebam svojega otroka. Druga oseba pa meni, da z upoštevanjem teh nasvetov narediš večjo škodo kot korist. Meni, da najboljše nasvete dobiš od svojih mam in babic.

Dve intervjuvanki menita, da so ti nasveti dobrodošli, a hkrati ni dobro se ravnati točno po njih. Določene nasvete že upoštevaš, vseh pa ne.

Tjaša: »Po mojem če tu dost prebiraš ... kaj koristnega že zveš verjetno. Da bi se pa točno po knjigah ravnala, mislim da to ni to. Vsak ima svoj princip al poslušáš neke nasvete saj mogoče kaj upoštevaš ampak, da se točno po tistem ravnaš kaj piše pa se mi ne zdi smiselno. Pa vsak ima svoj način vzgoje in vsak misli da je tako prav« (glej prilogo B).

Vsi mladi menijo, da so nekateri nasveti dobri in nekateri ne. Nasvete ne smeš poslušati v celoti, ampak samo tiste, ki so pozitivni. Veliko več bi moralo biti takšnih in manj negativnih, da mladih ne bi bilo strah starševstva.

Luka: »Ja, do ene mere ja, ne smeš jih pa poslušat v celoti. Mislim, da je vsak primer poseben in ni nekega pravila. Obstajajo določene stvari, ki so enake povsod pri vsakem otroku, ampak ni pa pravilo« (glej prilogo B).

Nasveti v zvezi z vzgojo otroka ne vplivajo na mlade pri odločanju za starševstvo. Vsi so izrazili drugačne razloge zato, da še nimajo otrok, ki so nedokončano šolanje, nezaposlenost, nezrelost za starševstvo, nekateri nimajo partnerja in nekateri menijo, da so še premladi za to vlogo itd. Med razloge, zaradi katerih mladi še nimajo otroka, so naštevili predvsem pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da bi se za otroka odločili. Večina mladih je še dodala, da se pri odločanju za otroka ne bo ozirala na te nasvete, ki tudi ne bodo imeli nikakršnega vpliva na njihovo odločanje za otroka. Eva je še dodala, da se zaradi teh nasvetov o vzgoji starši bolj posvečajo svojim otrokom kot včasih.

Luka: »Ne nimajo. Imam čisto drugačne vzroke, zakaj še nimam svojih otrok« (glej prilogo B).

Vsi mladi, razen dveh oseb, menijo, da je danes veliko težje vzgajati otroka, kot takrat ko so bili sami otroci. Za to so navedli zelo različne razloge. Najpogostejši so bili hitrejši tempo življenja, tehnološki napredek, slabši finančni položaj, bolj stresne in zahtevne službe, starši so dlje v službi in imajo zato manj časa za družino.

Tjaša: Ja po mojem, da je težje, zaradi tega ker se družba spreminja čedalje v bolj negativnem smislu. Po mojem je težje, računalniki, internet pa take stvari, ta tehnološki napredek. Pa tud finančno je težje. Takrat, ko smo bili mi majhni, si lahko otroku marsikaj več prvošču kukr sedaj. Ampak je pa spet čist odvisno, če si ti na nekem dobrem položaju, mu lahko več privoščiš, če si na slabem, mu ne morš tolk privoščit. Pa tud zarad hitrega tempa življenja je težje zdaj vzgajati otroka k prej. Imaš službo do petih popoldne. Greš ob šestih, sedmih od doma in si ob cel dan. Nimaš časa za otroka, nimaš časa za družino. Sam je pa spet odvisno, v kakšni službi si. Na primer učiteljice imajo še vedno dovolj časa. Odvisno v kakšni smeri si (glej prilogo B).

Ena oseba je povedala, da je težje zaradi tega, ker povsod dobivaš informacije, kako bi morali vzgajati otroka in na kakšen način. Pri vzgoji moraš biti veliko bolj izviren in tudi otroku se ne moreš toliko posvečati kot so se včasih. Eden izmed razlogov je tudi v spreminjanju družbe v negativno smer.

Dve osebi menita, da ni nobene razlike med današnjo vzgojo in tisto, ko sta bila sama otroka. Sandi pravi, da so bile včasih težave drugačne. Starši so morali biti pozorni na druge stvari kot danes, kar ne pomeni, da niso morali skrbeti in vzgajati svoje otroke. Gašper meni, da je vzgoja podobna, vendar starši veliko več časa preživijo v službi in se zaradi tega manj ukvarjajo z otroki in jih tudi ne vzgajajo kot bi si jih sami želeli.

Usklajevanje družinskega in profesionalnega življenja

Skoraj vsi mladi menijo, da se da uskladiti družinsko in profesionalno življenje, vendar ena stran bo vedno trpela. Po mnenju mladih ne moreš biti zelo uspešen v službi in hkrati imeti še urejeno družinsko življenje. Moraš se odločiti, kaj ti več pomeni, ali urejeno družinsko življenje ali uspešnost v službi. Eva pravi, da ji več pomeni urejeno družinsko življenje, kot da bi bila zelo uspešna v službi. Pri usklajevanju je pomembna tudi pomoč partnerja pri vseh opravilih ter pomoč babic in dedkov pri varstvu otroka. Ena izmed intervjuvank pravi, da se moraš odločiti, ali se boš posvetil družinskemu življenju ali službi, ker bo eno področje vedno trpelo. Marjeta pravi, da se da oboje uskladiti, vendar oba starša ne morata biti uspešna v službi, ker potem otrok preveč trpi in za njega nimaš časa.

Luka meni, da so pri usklajevanju pomembni veliki kompromisi. Ne moreš imeti zelo uspešno profesionalno in manj uspešno družinsko življenje. Tudi ne moreš to opravičevati z večjimi dohodki, ki jih prispevaš družini. Če je razmerje služba družina 60:40 glede na skupaj preživeti čas, je takšno razmerje zelo dobro.

Lana: »Ja vse se da, če je le volja. Da se, včasih je težko, samo če si znaš prav razporediti urnik. Sam nekaj ponavadi trpi oboje, ne more biti enakovredno ... odvisno, kaj ti več pomeni, ali družinsko življenje ali pa uspešno karierno življenje« (glej prilogo B).

Ena oseba meni, da je mogoče obveznosti uskladiti, da nobena stran ne trpi preveč. Na začetku je sicer težko, nato se počasi navadiš in uspešno vodiš oba dela življenja.

Želje in rešitve pri ustvarjanju družine in otrok

Mladi vidijo rešitve, da bi izpolnili svoje želje glede ustvarjanja družine in otrok v dokončanju šolanja, redni zaposlitvi in zagotovljenem najemniškem ali lastniškem stanovanju, v katerem bodo živeli. To so želje tistih, ki še nimajo dokončane izobrazbe. Tisti, ki nimajo partnerja, vidijo izpolnitev želja v tem, da morajo najti ustreznega partnerja, ki si bo želel imeti otroka. Luka vidi rešitev za izpolnitev svojih želja glede družine v tem, da dokonča stanovanje. Meni, da to ni povsem od njega odvisno, ker se mora tudi dekle odločiti za otroka. Ena oseba pravi, da na to vprašanje težko odgovori, ker še ne ve točno, kakšne so njene želje glede družine in otrok. Rešitev vidi predvsem v preteku nekaj let, ko bo začela razmišljati o starševstvu. Trenutno o tem še ne razmišlja. Določeni pravijo, da so tudi še premladi in nezreli za vlogo starša.

Sandi: »Ja, naprej je treba faks dokončat, si poiskati redno službo, potem pa že samo od sebe vse pride. Tako, da za izpolnit svoje želje, ki jih imam glede družine in otrok imam še kar precej časa« (glej prilogo B).

Mladi so za izpolnitev svojih želja glede starševstva naštevali pogoje, ki morajo biti po njihovem mnenju prej izpolnjeni, da bi se za starševstvo odločili. To nazorno prikazuje normo odgovornega starševstva. Ko bodo izpolnjeni vsi pogoji, bodo začeli razmišljati o ustvarjanju družine.

Eva: »Nekje moram pridt do službe, potem bi bilo vse lažje in na ta način bi lahko izpolnila svoje želje, da bi lahko otroka imela, ker si ga res želim. Potem bi se stanovanjski problem tudi hitro rešil, saj ko služita dva, je vse lažje naredit« (glej prilogo B).

Po mnenju mladih bi se moralo spremeniti kar nekaj stvari, da bi se ljudje odločali za starševstvo. Takšnega mnenja je večina intervjuvancev. Pogoji za življenje bi morali biti boljši. Država bi morala pomagati mladim družinam, tako da bi bili na voljo brezobrestni krediti za stanovanja, cenejša stanovanja za mlade družine, višji otroški dodatki, novi dodatki ali pomoči za otroka itd. Problem je tudi v zaposlitvenih možnostih. Služba se v današnjem času zelo težko dobi in izgubi. Težavne so zaposlitve tudi v privatnih podjetjih, kjer od žensk zahtevajo, da morajo podpisati pogodbo, da pet let ne bo imela otroka. Tempo življenja bi se moral bolj umiriti, namesto da se iz leta v leto povečuje. Velika problematika se pojavlja tudi v vrtcih. Ena intervjuvanka pravi, da se v njenem kraju čaka dve do tri leta, da sploh dobiš

vrtec za otroka. Če nimaš dedkov in babic, ki so upokojeni, nimaš zagotavljenega varstva. Privatno varstvo je običajno zelo drago v primerjavi z varstvom v javnih vrtcih. Lana meni, da bi bilo mogoče dobro zgledeovati se po skandinavskih državah, kjer so vrtci organizirani v službah. S tem bi staršem prihranili nekaj časa. Pomagalo bi tudi daljši delovni čas vrtcev, saj se nekateri starši morajo voziti v službo več kot eno uro stran od doma. Povečati bi morali tudi štipendije, brezplačne učbenike in še kako omogočiti cenejše šolanje otrokom.

Marjeta: »Čeprav se zdaj ful več odločajo za otroke kukr so se včasih. Problem je predvsem v zaposlitvenih in bivanjskih možnostih, najprej da imaš dovolj denarja, da se sploh lahko odločiš za družino. To je mislim tisti največji pogoj, ki vpliva na odločitev za starševstvo« (glej prilogo B).

Nekateri so še poudarili, da so bili prej boljši pogoji življenja. Vsak je imel službo in kar dober osebni dohodek. Zaradi slabših pogojev življenja se sedaj bodoči starši bolj premišljeno odločajo za starševstvo kot so se včasih.

Tina: Boljši pogoji življenja, pa da bi država bolj pomagala. Zdaj se ljudje bolj premišljeno odločajo za otroka, prej ni bilo tega, bi imel, ne bi imel, bi imel čez tri leta, bi imel zdaj ... Pa tud podjetja zdaj od tebe zahtevajo na pogodbi, da pet let ne boš imel otrok sploh pri ženskah. Prej so bili nasploh boljši pogoji, vsak je imel službo, vsak je imel dobro plačo, kaj imaš pa zdej? Tle hodš v šolo, da potem delaš za 500 evrov. In kaj lahko pokriješ s tem denarjem, da položnice plačaš pa hrano. Dokler je otrok še majhen se da, potem ko gre pa enkrat v šolo, mu moraš pa veliko več stvari omogočit (glej prilogo B).

Intervjuvanci so našteli zelo veliko stvari kaj vse bi se lahko spremenilo, da bi se ljudje še v večji meri odločali za starševstvo. Že prej omenjene rešitve pri ustvarjanju družine in otrok je povedala večina od intervjuvancev. Edino Luka pravi, da ni potrebno nič spreminjati, ker se ljudje že zdaj pogosteje odločajo za starševstvo kot so se prej.

Tudi statistični podatki kažejo o višji rodnosti v Sloveniji. Leta 2008 se je rodilo največ otrok, odkar je Slovenija samostojna država. Rojenih je bilo 21.817 otrok, kar je skoraj dva tisoč več kot v letu 2007 (SURS 2009).

6 ZAKLJUČEK

Doktrina odgovornega starševstva je koncept, ki pripomore k prelaganju odločitve za starševstvo. Vse več je dejavnikov, ki morajo biti izpolnjeni, da se bodoči starši odločijo za starševstvo. Najpomembnejši so subjektivni dejavniki, kot so zrelost, odgovornost, dober partnerski odnos in želja po otroku. Kot pomemben dejavnik odločanja za starševstvo mladi izpostavljajo tudi materialno neodvisnost. Vsi ti dejavniki so povezani z odgovornim starševstvom. Mladi hočejo biti najprej materialno preskrbljeni in dovolj zreli preden se bodo za starševstvo odločili. To kaže na doktrino odgovornega starševstva. Pomemben dejavnik je tudi negotova prihodnost glede zaposlitve žensk, saj jim zaposlitve za določen čas preprečujejo, da bi se za starševstvo odločile, ker v večini primerov delodajalci pogodbe ne podaljšajo, če ženska zanosi. Ravno zavedanje tega tveganja, ženskam preprečuje, da se odločijo za starševstvo in s tem tvegajo, da bodo ostale brez zaposlitve.

V moji raziskavi so vsi mladi navajali iste pogoje, ki morajo biti po njihovem mnenju izpolnjeni, da bi se za otroka odločili. Tisti, ki so še študentje, so navedli naslednje pogoje: dokončanje izobraževanja, redna zaposlitev, finančna preskrbljenost, zagotovljeno stanovanje in zrelost. Zelo pomemben pogoj je zrelost, saj mladi menijo, da še niso dovolj zreli in odgovorni za starševstvo. Tisti, ki so že zaposleni, so kot pogoj navedli dokončanje stanovanja, želja po otroku in finančna stabilnost. Tisti, ki so še samski, so kot pogoj navedli najti ustreznega partnerja, za oblikovanje družine. Vsi mladi si želijo imeti otroka, nekateri celo po tri ali več. Dejansko menijo, da bodo iz različnih razlogov imeli manj otrok, kot si jih želijo. Ti razlogi so naslednji: težave pri zanositvi, finančni položaj in morebitne drugačne želje partnerja.

Mlade odvrtaajo od odločitve, da bi imeli otroka sedaj, povsem enake stvari. Najprej si želijo zaključiti šolanje, si poiskati redno službo in zgraditi ali poiskati stanovanje, kjer bi z družino lahko živeli. Pri ustvarjanju družine jim je pomembna tudi finančna preskrbljenost, da bodo otroku lahko zagotovili vse, kar potrebuje. Materialne predpostavke so le del zahtev za sodobno in odgovorno starševstvo. Seznam, kaj je potrebno vse otroku zagotoviti, je zelo dolg: otroška soba, ustrezne igrače, kvalitetne počitnice, šport, plesni in jezikovni tečaji, čim boljša izobrazba itd. Te zahteve se širijo v zavest sedanjih in bodočih staršev.

Proces odločanja za starševstvo se danes vse daljša. Bodoči potencialni starši morajo prej vse natanko premisliti in se potem zavestno odločiti. Želja po otroku danes ni več spontana, temveč je pospremljena s številnimi dilemami.

Nekateri mladi se še ne vidijo v vlogi matere ali očeta. Ostali menijo, da bodo dobri starši, ki bodo otroku nudili čim več stvari, jih razvajali in bili skrbni do njih.

Danes se ljudje za starševstvo odločajo predvsem zaradi čustvene potrebe po starševstvu. Z otrokom dobijo občutek, da se bodo uresničevali v naslednji generaciji. Starši od svojega otroka dobijo predvsem psihološko korist, ki se izraža v želji po smislu življenja, osrečevanju in radostih, ki jih prinaša otrok. Mladi menijo, da otrok prinaša tako pozitivne kot negativne lastnosti. Nekateri trdijo, da negativnih stvari pri otroku ni. Večina mladih meni, da je več pozitivnih kot negativnih lastnosti.

Moje glavno raziskovalno vprašanje, na katerega bom v nadaljevanju odgovorila, je, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in kako to vpliva na njihove odločitve v zvezi s starševstvom.

Vsi mladi zelo podobno interpretirajo starševsko odgovornost. Starševska odgovornost prinaša veliko odgovornosti in za vlogo starša moraš biti dovolj zrel in pripravljen. Mladih tega ni strah. Nekateri so opozorili tudi na to, da je vedno več neodgovornega starševstva. Zaradi neodgovornih in nezrelih staršev najbolj trpi ravno otrok. Večina jih meni, da še niso dovolj zreli in pripravljeni prevzeti starševsko odgovornost. Za starševstvo se bodo odločili takrat, ko bodo imeli izpolnjene pogoje. Ti pogoji so zrelost, finančna preskrbljenost, dokončanje šolanja, redna zaposlitev, zagotovljeno stanovanje ... To nakazuje na doktrino odgovornega starševstva. Preden se bodo odločili za otroka, želijo imeti izpolnjenje zgoraj naštetih pogojev. Zaradi te odgovornosti se bodo lahko kasneje odločali za starševstvo.

Doktrino odgovornega starševstva je potrdila tudi raziskava Ekonomsko socialni položaj mladih družin v Sloveniji. Raziskovalci rodnostnega obnašanja vidijo v odgovornem starševstvu enega od poglobitnih vzrokov zmanjševanja števila otrok. Nekateri (bodoči) starši tudi dvomijo vase, ali bodo zmogli tako odgovorno nalogo. Ta občutek odgovornosti je velik dejavnik pri odločanju za starševstvo.

Današnjih starši so zelo skrbni in zainteresirani bralci nasvetov strokovnjakov, revij in priročnikov za starše. Tovrstna literatura navaja dolge sezname zahtev, nevarnosti in napak

pri vzgoji in ravnanju z otrokom. Pri branju teh nasvetov se marsikateri bodoči starš vpraša, ali bo zmožgal tako odgovorno nalogo, kot je vzgoja otroka.

V moji raziskavi večina mladih meni, da je dobro, da obstajajo nasveti v zvezi z vzgojo otrok. Iz te literature dobijo osnovne informacije o vzgoji otroka. Po njihovem mnenju je potrebno poslušati in upoštevati samo pozitivne nasvete, saj so lahko nekateri pretirani v tem pomenu, kaj vse moraš zagotoviti otroku in če mu ne, si potem slab starš. Ko se bodo mladi enkrat za starševstvo odločili, nasveti na njih ne bodo imeli nikakršnega vpliva pri odločanju za otroka. Danes je po mnenju mladih težje vzgajati otroka kot takrat, ko so bili še sami otroci. Zaradi hitrejšega tempa življenja, tehnološkega napredka, slabšega finančnega položaja, bolj stresne in zahtevne službe. Starši vse več časa preživijo v službi in imajo zaradi tega manj časa za družino. Usklajevanje družinskega in profesionalnega življenja je po mnenju mladih možno, vendar bo ena stran vedno trpela. Težko je biti zelo uspešen v službi in hkrati imeti urejeno družinsko življenje.

Po mnenju udeležencev raziskave se bo moralo spremeniti zelo veliko stvari, da bi se ljudje v večji meri odločali za starševstvo. Naštevali so predvsem ekonomske razloge (lažja zaposljivost, redni dohodki, cenejša stanovanja) in premajhna pomoč države mladim družinam. Vsi so mnenja, da bi lahko država mladim družinam bolj pomagala z bolj ugodnimi krediti za stanovanja, cenejšimi stanovanji in višjimi otroškimi dodatki. Nekdo je tudi opozoril na to, da spremembe niso potrebne, saj se ljudje že zdaj odločajo za starševstvo. To potrjujejo tudi statistični podatki o zvišanju rodnosti v Republiki Sloveniji glede na prejšnja leta. Nekateri so še poudarili, da so bili prej boljši pogoji življenja. Zaradi slabših življenjskih pogojev se sedaj bodoči starši bolj premišljeno odločajo za starševstvo kot so se včasih.

Ker sem v raziskavi uporabila kvalitativno metodo zbiranja podatkov, strukturirani intervju z osmimi osebami ne morem trditi, da ugotovljeni rezultati v moji raziskavi veljajo za celotno populacijo mladih oseb v Republiki Sloveniji. Da bi dobila še bolj globlji vpogled v to, kako mladi interpretirajo starševsko odgovornost in če ta odgovornost morebiti vpliva na njihovo odločitev za starševstvo, bi morala narediti več fokusnih skupin ali pa izvedbo ankete z mladimi osebami.

7 LITERATURA

- Beck-Gernsheim, Elisabeth. 2002. *Reinventing the family: in search of new lifestyles*. Cambridge: Polity, Oxford, Malden.
- Černič Istenič, Majda. 2000. Moč in uveljavljenost norme odgovornega starševstva v Sloveniji. *Kakovost življenja: stanja in spremembe*: 29-42.
- Eberl, Ines. 2006. *Novi trendi v starševstvu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Giddens, Anthony. 2000. *Preobrazba intimnosti: spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah*. Ljubljana: Založba/cf*.
- Haralambos, Michael. 2001. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- H.Russel, Bernard. 2000. *Social reasearch methods: Qualitative and quantitative approaches*. London: Sage Publications, Inc.
- Iglič, Simona. 2006. *Dejavniki odločanja za starševstvo*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kuhar, Metka in Mirjana Ule. 2002. Družina kot projekt: družinske usmeritve mladih v Sloveniji. *Socialna pedagogika* 6 (3): 309-333.
- --- 2003. *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lasch, Christopher. 1992. Socializacija reprodukcije in zlom avtoritete. V *Vzgoja med gospostvom in analiza*, ur. Eva D. Bahovec, 182-209. Ljubljana: Krt.
- Statistični urad Republike Slovenije. 2008. *Živorojeni otroci, Slovenija, 2008*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2456 (30. december 2009).

- Steklasa, Nataša. 2008. *Vpliv značilnosti sodobnih partnerstev na odločitve za otroka*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Priloga A: Strukturirani intervju

Demografski podatki

Spol: M - moški, Ž – ženski

1. Koliko si star (-a)?
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Je to
 - a) nedokončana osnovna šola
 - b) osnovna šola
 - c) poklicna šola
 - d) srednja šola
 - e) višja šola, visoka šola
 - f) dokončan univerzitetni študij ali več
3. Ali si
 - a) študent (-ka)
 - b) zaposlen (-a)
 - c) nezaposlen (-a)
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Je to
 - a) mestni
 - b) primestni
 - c) vaški
5. Zakonski stan:
 - a) samski (-a)
 - b) v zvezi

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila - (a) za otroka? Koliko bi jih želel/a imeti? Koliko misliš, da jih boš imel/a? Zakaj je morebitna razlika med enim in drugim?
8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imel/a otroka?
9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?
10. Kako se vidiš v vlogi matere/očeta?
11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo? Ali se bojiš te odgovornosti?
12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost? Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom? Ali se ti zdijo ti nasveti dobri? Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?
14. Je danes teže ali laže vzgajati otroke kot v času, ko si bil/a sam/a otrok? Zakaj?
15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?
16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?
17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Priloga B: Transkripcija opravljenih intervjujev

- Kvalitativni intervju 1: Eva

Trajanje intervjuja: 35 minut. Trajanje prepisa: 2 ure in 30 minut.

Demografski podatki

Spol: M - moški, **Ž** – ženski

1. Koliko si stara? 23.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Višja šola.
3. Ali si
 - a) študentka
 - b) zaposlena
 - c) nezaposlena
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Vaški.
5. Zakonski stan: V zvezi.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila za otroka? Koliko bi jih želela imeti?

Hmm, da bi se odločila za otroka bi morala imeti dokončano stanovanje, manjka nama še svoja kopalnica. Pa recimo, da bi imela službo - to bi bilo tudi zelo dobro. Imela bi pa enega, mogoče dva otroka. **Zakaj samo enega?** Ker imam možnost dvojčkov, pa bi bil lahko pri drugi nosečnosti dvojčka, trije otroci pa bili potem preveč. Pa bolj je če imaš enega, da se temu posvetiš, kot da jih imaš več pa so potem vsi razpuščeni. **Potem meniš, da ne bi zmogla**

imet več kot enega otroka? Ja če hočeš imet službo pa da je doma vse pošlftano je potem težko. **Koliko misliš, da jih boš imela?** Mislm, da bo eden čisto dovolj. **Zakaj je razlika med enim in drugim odgovorom?** Ja dvema se moraš bolj posvečat, tako so samo enemu maksimalno, pa še dva krat moraš it rodit, js se pa tega zelo bojim.

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imela otroka?

Nimam še redne službe, nimam še dokončanega stanovanja, pa tud mal premlada sem. **Pa če bi imela vsaj službo in stanovanje a bi se potem odločila za otroka?** Ja če bi imela to dvoje bi ga takoj imela. **To se pravi, da ti leta vseeno niso tako pomembna?** Ne, če bi bilo vse ostalo, po eni strani smo mladi po drugi pa že stari, če pogledam nekatere druge sovrstnike, ki imajo že nekaj časa otroke.

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Partnerja sta tako še bolj povezana, ko dobita otroka. Otrok prinaša tudi veselje v hiši. Otrok te tudi dopolnjuje, imaš naslednika, v starosti te pomlaja, skrbi zate če je potrebno, obiskuje ... Veliko je pozitivnih stvari. **Bi znala naštet tudi kaj negativnih strani, ki jih otroci prinašajo?** Ja otrok je velik strošek, v njega moraš veliko vložiti tako denarja, kot energije. Samo menim, da je več pozitivnih kot negativnih stvari.

10. Kako se vidiš v vlogi matere?

Še ne razmišljam o otroku, itak da bi ga pa imela, samo se še za enkrat ne vidim v tej vlogi. Drugače pa mislim, da bom zmogla bit dobra mama, sicer otroka je potrebno veliko strečt in negovat vsaj od začetka, ko je še majhen. Z njim imaš veliko dela, samo bi bila pri vzgoji zelo potrpežljiva in ne bi bila živčna kot nekateri drugi starši, ki jih vidim po trgovinah ali kje drugje.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Joj, otroci ti prinesejo veliko odgovornost. Skoz se mu moraš posvečat, ukvarjat se z njim, pazit na njega, nudit mu moraš zelo velik. Potem nisi več sam ampak imaš nekoga, zaradi katerega moraš poskrbet in bit odgovoren za njega. Takrat ne moreš več rečt, joj tega se mi ne da naredit danes, bom jutri. Za njega si odgovoren dokler ni polnoleten in še potem, ker ga moraš izšolati, da dobi neko izobrazbo. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Malo pa že. Saj moraš z dnevom, ko rodiš otroka sto procentno vso pozornost posvetiti njemu. To pa je zelo zahtevna

naloga. Ostane ti zelo malo prostega časa oz. skoraj nič. Pa tudi finančno moraš biti sposoben, da vzdržiš otroka in mu nudiš vse, kar potrebuje.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Če pomislim na to starševsko odgovornost me včasih začinja skrbeti, saj ne veš če boš zmogel vlogo starševstva. Še sploh pri prvem otroku, ko še niti ne veš kako to poteka in ko se sproti učiš. Pri drugem otroku mora biti mnogo lažje. Zato je včasih tudi dobro, da imamo starše, ki nam dajo kakšen nasvet in nam priskočijo na pomoč, ko jo potrebujemo. **Ali meniš, da odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Ja seveda mislim, da odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka. Za otroka se bova s partnerjem odločila šele takrat, ko bova pripravljena na vlogo starševstva in ko bova otroku lahko nudila vse kar potrebuje.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom? Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?

O kakšnih nasvetih misliš? **O nasvetih, ki jih dajejo revije, internet, psihologi v svojih knjigah, nasploh o nasvetih ki jih daje današnja družba glede vzgoje otrok.** Ja prav je da so ti nasveti, kako je treba otroka vzgajati in kaj mu nuditi. Otroku moraš nuditi sobo in igrače. Sam bi tud brez prevelike količine igrač preživel, sam danes brez tega ne gre. Otroci v vrtcu vidi kaj imajo vsi drugi in potem mu moraš določeno stvar kupiti. Sam vsak pa ne more zagotoviti vsega. Kaj mu nudiš je predvsem odvisno od denarja koliko ga imaš. Eni lahko svojim otrokom nudijo več eni manj. Sam vsi pa mu lahko nudijo ljubezen, dom, toplino ... **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ti nasveti name ne vplivajo, da še nimam otrok. Je pa res, da se zaradi teh nasvetov in spremenjene družbe starši bolj posvetijo otroku kot prej. Kar ni nič narobe, sam prej se starši niso tako posvečali, že če po sebi gledam. Sam potem če se ne posvečaš v taki meri si potem lahko za druge slab starš. Kar pa noben noče bit.

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bila sama otrok?

Ja je težje. **Zakaj meniš, da je težje?** Otroku moraš več nuditi, se bolj ukvarjati z njim, bolj moraš za njega skrbeti. Pa tud vpliv same družbe in tv-ja in interneta je tukaj tudi velik. Otroci po televiziji vidijo reklame za najrazličnejše igrače in potem vztrajajo pri tem, da mu moraš tako igračo kupiti, isto je z ostalimi mediji. Ko sem bila še sama otrok tega tolk ni bilo. Pa tud službe so danes bolj zahtevne, kot včasih. Delodajalci vse več zahtevajo od svojih zaposlenih. Tako imaš tudi manj časa za otroka. Pa tud tempo življenja je hitrejši kot včasih.

Sm kljub temu se starši sedaj bolj posvečajo otrokom kot prej. Vozijo jih na razne tečaje angleščine, plesa in še drugi razni tečaji so. Prej je bila samo glasbena šola aktualna, ko sem js odraščala. Zdaj je pa še milijon drugih stvari.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Ja težko je to usklajevati, samo če ti partner dovolj pomaga pri vseh opravilih tudi pri gospodinjskih, če je potrebno je lažje. Pa tukaj pridejo prav tudi babice in dedki, da vskočijo če se ti na primer služba zavleče. Ker pri nas je to kar problem. Smo oddaljeni 50 km od Ljubljane in če se ti služba zavleče al pa če je malo več gužve, kot si jo navajen lahko še pravočasno ne prideš po otroka. Potem je fajn, da se lahko zanesesh na svoje starše, če ti ne rata pridt pravočasno, da vskočijo in ti gredo po otroka. Drugače bi bilo kar nerodno, ti stojiš nekje v gužvi na pol poti, vrtec se bo hmal zaprl a nimaš nobenega, da bi šel namesto tebe po otroka. Zato pomoč staršev vedno prav pride. Odvisno pa tud je od tega kakšno službo imaš, bolj kot je zahtevna več kot moraš biti tam težje usklajuješ z družino. Pa tud to je pomembno, kaj ti več pomeni ali da si uspešen v službi in več časa posvetiš temu ali da imaš pač navadno službo pa urejeno družino. Enim bolj pomeni kariera drugim družina. Meni bi bolj pomenila družina, da imaš urejeno družinsko življenje.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Nekje moram pridt do službe, potem bi bilo vse lažje in na ta način bi lahko izpolnila svoje želje, da bi lahko otroka imela, ker si ga res želim. Potem bi se stanovanjski problem tudi hitro rešil, saj ko služita dva, je vse lažje naredit.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Ne bi smelo biti tako napeto življenje, pa tak hiter tempo življenja, še kakšen dodatek ali pomoč za otroka od države bi prav prišla. Nekateri imajo še problem v stanovanju če sta npr. oba živita v bloku potem težje sama dva prideta do stanovanja. Manj zahtevne službe saj v službi pričakujejo vse več in si potem preobremenjen. Daljše delo v vrtcu. Mislim, da bi zgoraj naštetih razlogi vsaj malo olajšalo življenje mladih bodočih staršev.

- **Kvalitativni intervju 2: Sandi**

Trajanje intervjuja: 24 minut. Trajanje prepisa: 1 ura in 40 minut.

Demografski podatki

Spol: **M - moški**, Ž – ženski

1. Koliko si star? 22.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Srednja šola.
3. Ali si
 - a) **študent**
 - b) zaposlen
 - c) nezaposlen
 - e) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Mestni.
5. Zakonski stan: Samski.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločil za otroka?

Ja pogoji pri tem, da bi se za otroka dejansko odločil morajo biti izpolnjeni osnovni pogoji. Najprej je prvi pogoj seveda prebivališče, ki omogoča vzgojo otroka in predvsem to, da imaš kje za bit. Zaželeno je tudi dobra lokacija, ni pa pogoj. Drug pogoj pa je zadosten kapital, ki bi omogočal kvalitetno življenje in razvoj otroka. **Koliko otrok pa si želiš?** Želel ... hmm včasih sem govoril, da pet, sedaj mogoče tri. **Koliko pa misliš da jih boš dejansko imel?** Mislim, pa da bom imel samo dva. **Zakaj je razlika med enim in drugim odgovorom?** Ja, razlika pa je predvsem, zaradi prej omenjenih pogojev in seveda morebitnih drugačnih željah partnerja, da tri otroke pa mogoče ne bo hotela imeti.

8. Kaj te trenutno odvrta od odločitve, da bi imel otroka?

Trenutno me najbolj odvrta to, da se mi zdi, da sem še premlad za vlogo starša. Pa tudi dokončati moram šolanje, naresti še diplomu, stanovanje ...

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Hmm pozitivnih stvari je seveda veliko, če gledaš na vsa področja. Otroci so predvsem eno izmed smislov življenja. Pa v starosti lahko skrbijo, te obiskujejo ... Pa prinašajo veselje v hiši, njihovo živahnost, igrivost ... Veliko je pozitivnih stvari. **Kaj pa negativne stvari?** Ja, v

otroka moraš veliko vlagati tako čas, energijo, denar ... Mislim da to sicer ni neka negativna stran, če se pač odločiš za otroka, moraš to vse sprejeti, tudi negativne stvari, ki jih otrok prinese.

10. Kako se vidiš v vlogi očeta?

Se še ne vidim v tej vlogi. Ampak, ko bom enkrat bil v tej vlogi se vidim, kot dober in vzoren oče svojim otrokom.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Ja, prinaša veliko odgovornost, saj si odgovoren za razvoj otroka v uspešno odraslo osebo. Odgovoren si za otroke od rojstva naprej pa do polnoletnosti pa še potem, da ga dobro izšolaš in da tvoj otrok dobi neko izobrazbo. V začetku si predvsem odgovoren za nego otroka in skrb je tudi zelo velika. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Ne, ne bojim se te odgovornosti, ker ne vidim razloga, da vzgojo otroka ne bi zmogel.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Strah me ni, ko pomislim na to odgovornost in to odgovornost sprejemam takšno kot je. Če pogledam nekatere se te odgovornosti zelo bojijo in jih je strah, ko pomislijo na to. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Mislim, da ne vpliva na odločitev za starševstvo, saj če si nekdo dejansko želi otroka ga odgovornost do njega ne prepričuje, da se za otroka ne bi odločil. Odgovoren starš pa je ena izmed tudi bolj pomembnih lastnosti, ki mora biti pri posamezniku čim bolj urejena in premišljena preden se odloči za otroka.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Vse nasvete je treba po mojem mnenju poslušati in se potem vsak pri sebi sam odloči, katere nasvete boš upošteval in katere ne. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Nekateri nasveti so dobri, drugi pa tudi ne. Predvsem mislim, da bi moralo biti veliko več pozitivnih nasvetov in nič ali malo negativnih. Saj če bi bili nasveti pozitivni se ljudje ne bi bali imeti otroka oziroma, da bi mislili kako je to težka naloga. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne nimajo. Kot sem že zgoraj povedal se mi zdi, da sem še premlad za vloga starša. Tako da name ti nasveti nimajo vpliva, ker čisto iz drugačnih vzrokov ne bi sedaj imel še otroka.

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bil sam otrok? Zakaj?

Mislím, da ni razlike. Včasih so bili problemi drugačni. Starši so morali biti pozorni na druge stvari kot danes. Kar pa ne spremeni dejstva, da so na tak ali drugačen način morali skrbeti za svoje otroke in jih vzgajati.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Na začetku je verjetno težko, kot vsaka nova stvar. Se pa skozi čas in izkušnje človek navadi in uspešno vodi oba dela življenja. Je pa res, veliko večji uspeh dosežemo, če se posvetimo samo bodisi družinskemu ali pa profesionalnemu življenju. Tako si danes, nekateri skušajo narediti zelo uspešne kariere in družinsko življenje postavijo na stranski tir, spet drugi pa si zelo mladi oblikujejo družino, kateri posvetijo več časa. **Ampak meniš da se da to uskladiti?** Ja mislim, da se da to uskladiti in da nobena stran ne trpi preveč.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Ja, naprej je treba faks dokončati, si poiskati redno službo, potem pa že samo od sebe vse pride. Tako, da za izpolnit svoje želje, ki jih imam glede družine in otrok imam še kar precej časa.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Težko je ljudi generalno vse prepričati, da se odločijo za starševstvo, saj mladi nimajo pogojev za ustvarjanje družine. Torej bi se morali spremeniti pogoji, ki veljajo danes. Razne olajšave ne pomagajo kaj dosti, saj so problemi drugje, predraga stanovanja itd. Stanovanja za mlade družine bi morala biti kaj cenejša, saj si mlad par, ki študira do 25 let in potem po študiju najde službo težko tako hitro privarčuje denar, da si lahko privošči stanovanje ali hišo. Tukaj je predvsem dobra pomoč staršev, če ti lahko kakorkoli pomagajo. Zaradi tega razloga se ljudje vse kasneje odločajo za otroka, ker nimajo osnovnih pogojev bivanja. In na tem delu bi morala država nekaj narediti.

- **Kvalitativni intervju 3: Luka**

Trajanje intervjuja: 32 minut. Trajanje prepisa: 2 ure in 15 minut.

Demografski podatki

Spol: **M - moški**, **Ž** – ženski

1. Koliko si star? 29.

2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Visoka šola.

f) dokončan univerzitetni študij ali več

3. Ali si

a) študent

b) zaposlen

c) nezaposlen

d) drugo

4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Vaški.

5. Zakonski stan: V zvezi.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločil za otroka?

Punca se odloči za otroka oziroma js se sam ne morem odločiti za otroka. **Ja ne, kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se sploh odločil za otroka.** Stanovanjski problem rešen. **Še kaj drugega?** Ne. **Koliko si jih želel imeti?** Dva. **Koliko misliš, da jih boš imel?** Dva.

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imel otroka?

Mam pa eno punco, ki pravi da še ni pripravljena na to, pa ga potem tud, zaradi tega ne morem imet. Pa ker nimam še stanovanjskega problema rešenega.

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Odgovornost. **A to je pozitivna stran?** Ja. Po domače povedano, da preneseš svoje gene naprej. Živiš preko njih vbistvu. Kaj je še kaj tazga pozitivnega ... Recimo, da je bolj živahno v hiši, da ni tisto zamorjeno. Otrok te izpopolni v življenju. **Kaj pa kakšna negativna stran?** Menjanje plenic (smeh). Negativna stran otroka pa je, da takrat kadar ga imaš, ga imaš do konca svojega življenja in za njega moraš biti odgovoren. In takrat, ko imaš z neko osebo otroka težko s to osebo prekineš stike če se izkaže, da nista za skupaj.

10. Kako se vidiš v vlogi očeta?

Se še ne vidim v vlogi očeta. **Se še ne vidiš, zakaj?** Zaradi tega, ker ne razmišljam toliko od tega in se še ne vidim v vlogi očeta.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Nič več dopustov v dvoje. Daj ponovi vprašanje. **Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?** Skrb in odgovornost za otroka. **Še kaj?** Skrb na splošno, to je fizična in psihična skrb. Fizično lahko razdeliš še na to, da mu priskrbiš vse materialne stvari, ki jih rabi oziroma ki so po nekih uveljavljenih standardih nujne. Psihična pa je, pa tista opora in mislim da je to dovolj za zdravo skrb. Pretirana skrb ni dobra. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Ne. **Zakaj ne?** Zaradi tega, ker bo tisti čas prišel, ko ga bom dobil, bo pač pršu in takrat se bom prepustil in to je to in ne bom dosti kaj razmišljal. Kaj pa zdaj, če bom lahko pa te stvari. Takrat, ko ga imaš, ga pač imaš in konec.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Ne razmišljam o tem oziramo ne da razmišljam o tem. **Če pomisliš na to odgovornost ...** Trenutno nimam nobenega straha ali pa kaj tazga. Mogoče če bi bil otrok že na poti pa bi me isto vprašala, bi mogoče drugače odgovoril. Sedaj nič posebnega ne čutm oz. ne čutim nobenega strahu kadar razmišljam o tem. **Ali odgovorno starševstvo po tvojem mnenju vpliva na odločitve za otroka?** Do določene meje ja, ampak to ne vpliva na procent rojstev. **Na kaj pa vpliva?** Je pač majhen procent ljudi, ki se zaradi te odgovornosti dobi strah pred tem, da bo sploh kos vsem tem. Ampak jaz mislim, da so ti ljudje še vedno v veliki manjšini, ki se zaradi strahu pred odgovornostjo ne odločijo za otroka. Menim, da je daleč največ ljudi, ki se zavestno odločijo za otroka, zaradi tega ker si ga želijo in se ne bojijo stvari, ki jih otrok prinese sabo. **Kaj pa v tvojem primeru?** Mojem primeru je pač, da se ne bojim tega in zdaj name ta strah ne bo vplival pri moji odločitvi.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Jaz sam pravim to, da tisto kar v knjigah piše in če se držiš tega narediš večjo škodo kot korist. Dejstvo je v tem, da v knjigah marsikaj piše ampak knjigo če jo jemlješ dobesedno ... Jaz mislim, da to ni dobro. Kar zveš preko medijev, preko znancev, največ preko znancev in preko mam in babic pri njih lahko dobiš daleč najbolj učinkovitih nasvetov, kar jih lahko dobiš. V nobenih knjigi ne boš dobil tako dobrih nasvetov. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** A to kar

v knjigah piše? **Ne to, kar jih na sploh dajejo različni mediji.** Ja do ene mere ja, ne smeš jih pa poslušat v celoti. Mislim, da je vsak primer poseben in ni nekega pravila. Obstajajo določene stvari, ki so enake povsod pri vsakem otroku, ampak ni pa pravilo. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne nimajo. Imam čisto drugačne vzroke, zakaj še nimam svojih otrok.

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bil sam otrok? Zakaj?

Jaz mislim, da ga je težje zdaj, ampak težje ga je edino zaradi tega stališča ker povsod dobivaš informacije, kako bi ga moral vzgajati, na kakšen način bi ga moral. Danes ga moraš vzgajati v pozitivni smeri. Mislim, da moraš biti veliko bolj izviren, kot so bili lahko včasih. Včasih si jih dobil po riti in je bila stvar rešena. Vedel si zakaj si jih dobil, zdaj pa mu moraš povedat, da ne sme počet določenih stvari katerih ne sme, pol mu moraš pa še razložiti zakaj ne sme tega počet. Potem pa še upat, da bo razumel in da ne bo tega več počel. Ampak v primeru, da še vedno to počne, kaj pa pol? Potem mu moraš pa spet na drugačen način razložiti, da ne sme to počet. Ne vem kje pa je tukaj ukrep, če to počne.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Kompromisi, veliki kompromisi. Ne moraš imeti samo eno, pa malo drugega. To je sicer deljeno moški, ženske ampak iz moškega vidika je dobro, da imaš v tistem idealnem razmerju pol pol, ampak to je težko dosegljivo. Jaz bi reku da je pomembno, da ne moreš imeti samo profesionalnega/kariernega življenja na polno, pa družinskega pač malo pa pol opravičevati s tem, da denar nosiš domov. Ampak da se čim bolj probaš približati, da je čas prebit s družino vsaj približno toliko velik kot čas prebit v službi. Služba pa more bit seveda. **Ampak se da?** Ne vem če se še da, še nisem probal. **Ali potem meniš, da se da to dvoje uskladiti ali ne?** Js bi rekel takole, če je razmerje služba družina 60:40 po preživetem času skupaj, je že kar fajn, če zraven upoštevaš še spanje.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Mislim svoje želje ... Svoje želje bom izpolnil v bistvu ... Ni tukaj vse odvisno od mene. Moja rešitev glede ustvarjanja družine in reševanje otroškega problema je dokončati stanovanje, do tega me loči še tri leta, tako da imava dovolj časa, da se tudi moja punca odloči, da bi ga imela. Tukaj je predvsem od dekleta še odvisno.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Nič. **Kako nič?** Že zdaj se ljudje odločajo za starševstvo. Zakaj bi še kaj spreminjal. **Ja da bi se v večji meri odločali za starševstvo.** Jaz pa mislim, da se ne rabimo v večji meri odločati za starševstvo. Jaz mislim, da si vsak že tako želi otroka sam zdaj odvisno, kaj je zdaj spet teži k temu tako kukr 60 let nazaj, ko so imeli vsi po pet ali šest otrok. To kar se tiče moderne družbe je zelo poredkoma, da ima družina po 6 otrok, zaradi tega ker finančno ni zmožna nuditi tiste standarde, ki so zdaj nekako nujni brez zunanje pomoči države. Tisti, ki se odločijo samo za enega otroka se odločijo, zaradi tega ker je bila lahko sama nosečnost in porod tako velik šok za punco, da se enostavno boji imet še enega otroka. In se zaradi tega odloči samo za enega otroka.

- *Kvalitativni intervju 4: Marjeta*

Trajanje intervjuja: 30 minut. Trajanje prepisa: 2 ure in 15 minut.

Demografski podatki

Spol: M - moški, **Ž** – ženski

1. Koliko si stara? 24.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Srednja šola.
3. Ali si
 - a) **študentka**
 - b) zaposlena
 - c) nezaposlena
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Vaški.
5. Zakonski stan: V zvezi.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila za otroka?

Služba, denar oziroma da bi imela dovolj denarja, da bi lahko preživela otroka, sebe in družino, da bi imel za jejst, za plenice in za vse te stvari. Pa zdrava, zdravje je ful pomembno, zaradi tega ker ... Da bi blo vse vredno. **Koko to misliš, a s tabo?** Da grem najprej na pregled in da mi sploh povedo, da sem zdrava, da imam lahko otroka, ker da se mi ne bi potem komplikacije non-stop dogajale. **Še kaj takega?** Stanovanje. Mislm saj ni tok ful pomembno

kok je veliko, sam da imaš stanovanje, da imaš kej žitv, da maš kopalnico, kuhinjo in spalnico. **Koliko si jih želiš imeti?** Ful. (smeh) Ne rada bi imela 3 ali pa 4 otroke, sam če bi pač jih lahko imela. **Koliko misliš, da jih boš imela?** Pomojem bom imela samo enga ali pa dva. **Zakaj je takšna razlika med enim in drugim odgovorom?** Zaradi tega ker so mi enkrat šlogal, da bom imela samo enga fantka, glih zaradi tega ker si želim imeti več otrok. Drugič pa zaradi tega, ker mislim, da je to tudi gensko pač pogojeno koliko otrok imaš. Recimo moja mami je ful težko zanosila in je težko dve hčerke rodila in tete vse, tako da dvomim, da bi jih imela več glede na to. Pa še oči je edinec.

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imela otroka?

Nisem še pripravljena, nisem še odrasla temu. Pomojem, da ko bom enkrat imela resno službo in ne to prek študenta takrat bo velik korak do tega. Če bi se mi zgodilo sploh ne bi bilo panike. Pomojem bi se čist sprijaznila in bi bilo isto, kot če bi imela službo sam služba ti je res tista najboljša opora pri odločitvi za otroka.

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Vesetje do življenja na sploh, ker veš, da imaš nekoga skoz ob strani in ki bo zate skrbel, se družu s tabo **Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?** To, da sploh imaš družino, ljubezen, da ti nekdo daje ljubezen. Pa življenje je bolj razgibano, če imaš otroka. Nisi tako pasiven, tisti, ki pa nimajo otrok, imajo pa potem živali. **Poznaš še kakšne negativne strani?** Ne, ker imam ful rada otroke. Razen to, da ko so mal starejši je veliko neprespanih noči, skrbi zarad šole, zarad njihovega življenja, kako se bodo vklopili, a bodo zdravi. Mislim, da je to edina tista skrb, ki jo ima mama na vsakem koraku ko otrok ni z njo.

10. Kako se vidiš v vlogi matere?

Ja ne vem, js upam, da bom čim bolj skrbna, da bom mamika (smeh). Da ne bom zatežena taka, da bom za vsako stvar sitnarila in da bom bila bolj prijateljica, ampak še vseenu mama. Js upam, da bo bolj fotr bolj strog pa bo reku zdaj pa nalogo narest, js bom pa bolj potuho dajala (smeh).

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Ful veliko odgovornost. Ja odgovornost k začneš skrbet še za eno živo bitje, ki pa je tvoje ne, tako da si odgovoren za vse, da bo imel in za jest in da bo imel kje spat in da se bo lahko šolal in da bo lahko hodil ven, se družil s prjatli, da ne bo tak zadržan. Ma vse no pomoje.

Ali se bojiš te odgovornosti? Ne. Mislim da pomoje, k se enkrat odločiš, da boš imel otroka čisto normalno sprejmeš to odgovornost in greš naprej na vso moč.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Ne nč me ni strah. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Ja lahko pa glih obratno, nekateri ful pretiravajo zdaj smo pa mi odgovorni, pol pa majo otroka potem pa vidijo, da dejansko so bili še premladi, da bi ga lahko imel. Tako da jaz mislim da to ful vpliva. **Kaj pa recimo, da se nekateri bojijo te odgovornosti in se potem ne odločijo za otroka?** Ja možno, da obstajajo tud taki primeri ja, samo js jih ne poznam. Sam sigurno obstajajo. Taki, ki imajo potem psa ali kakšno žival, sam nikul ne veš če jih ne morejo imeti ali jih nimajo zaradi tega, ker si jih ne želijo. Tisti, ki si namesto otrok želijo imeti samo psa, eden od para ni odgovoren tolik in drug ne more prevzeti vso odgovornost. Za otroka pa morata biti oba dva sto procentna. Ali eden bremza ali pa drug. Pomojem so redki primeri, da oba dva nista pripravljena oziroma odgovorna za to vlogo.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Ma ne vem, ful sem skeptična misliš na vse te knjige, revije, internet ... Js mislim, da je to ful pomembno, da greš k zdravniku in da imaš vredno kri in da poslušal svojga otroka v sebi saj itak ti pol k greš v bolnico ti povejo vse. Pa patronažna sestra pride potem po rojstvu pogledat. Pol pa že svojga otroka poslušáš kaj rabi, kdaj je lačen, kdaj je žejen, saj je prav da mal pogledáš kaj je v trendu, preveč pa mislim da ne, ker smo mi glih tako zrasli. **Potem meniš da so ti nasveti pretirani?** Ja ful. Ker potem ljudje začnejo pretiravati, kaj mu morajo vse kupiti in nuditi. Se spomnim ene punce, ki je delala z mano, je študirala filozofijo in ni službe dobila. On je imel pa službo in sta se odločila, da bosta imela otroka. Potem pa je bila ta prijateljica vsa obsedena s knjigami, revijami in potem k je otrok zajokou je šla takoj gledat v knjigo kaj to pomen. Js mislim, da je ful pretiravala s tem. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Kakšni ja, kakšni pa ne. Nasveti strokovnjakov je že pametno, da poslušáš. Te lari fari po forumu, kaj se ženskam dogaja pa ne vem. Manj se bomo obremenjeval s tem, kaj moraš otroku zagotoviti lepše boš živel. Mislim, da smo preveč zasičeni že s temi nasveti. Lažje boš otroka vzgajal, če ne boš imel priročnikov in knjig o vzgoji zravn. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne js se prav mal požvižgam na to. Js imam trenutno čisto druge razloge, zakaj še nimam otrok.

14. Je danes teže ali laže vzgajati otroke kot v času, ko si bila sama otrok?

Težje. **Zakaj?** Glih zaradi tega, ker je vsega preveč in tud če bi hotu otroka vzgajat kukr bi ga hotu, da ne bo gledal Transformerju in takih risank in nasilja in vsega tega, ko bo pršu v vrtec in bo čist izoliran, ker on tega ne bo poznal.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Pomojem se da. Samo za to morata biti oba dva prisotna. Ne morata biti oba dva uspešna v službi. Ker otrok pač potrebuje določen čas, ki mu ga moraš posvetit in če sta oba uspešna v službi in se bolj ukvarjata s službo potem to ne gre. Trpi zelo družinsko življenje in sam otrok.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Ne vem. Najprej štalca pol pa kravca (smeh). Ja naprej moram diplomo naredit, pa službo najdit pa stanovanje ... Sam potem včasih ugotoviš pa da je prepozno. Pridejo lahko pa spet druge stvari, pa spet druge in ne veš kdaj ti otrok postane prioriteta.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Čeprav se zdaj ful več odločajo za otroke kukr so se včasih. Problem je predvsem v zaposlitvenih in bivanjskih možnostih, naprej da imaš dovolj denarja, da se sploh lahko odločiš za družino. To je mislim tisti največji pogoj, ki vpliva na odločitev za starševstvo.

- Kvalitativni intervju 5: Lana

Trajanje intervjuja: 20 minut. Trajanje prepisa: 1 ura in 40 minut.

Demografski podatki

Spol: M - moški, **Ž** – ženski

1. Koliko si stara? 22.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Srednja šola.
3. Ali si
 - a) študentka
 - b) zaposlena
 - c) nezaposlena
 - d) drugo

4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Primestni.

5. Zakonski stan: Samska.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila za otroka?

Ja predvsem materialno stanje a ne, more bit izpolnjeno. Ja vbistvu materialno stanje, da si sposoben poskrbet za njega. Pa pač, da imaš pri sebi razčiščene zadeve. **To so kaj?** Recimo to, da sem jaz psihično zrela za otroka. Da si ga želim imeti. **Koliko bi jih želela?** Enga ali pa nobenga. **Zakaj pa nobenega?** Ker ne čutim želje po otroku. **Koliko misliš, da jih boš imela?** Enga ali pa nobenga.

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imela otroka?

Pomanjkanje časa, pomanjkanje materialnih sredstev, pa ni želje trenutno po otroku. Pa prej hočem zaključiti študij, pa potem najti redno dobro službo, pa stanovanje ...

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Sreča, veselje, pa ko boš star bo lahko nekdo skrbel zate, ti delal družbo, pa potem ko enkrat umreš boš nekoga pustil na svetu, ki bo nadaljeval nekaj tvojega. Odpre se ti en nov svet, ko dobiš otroka, spoznaš stvari ki jih prej nisi. Osebnostno rasteš, ker ti da otrok nov pogled na svet. **Imaš še kakšne negativne stvari, ki jih otroci prinašajo?** Nimaš časa zase, tisti čas ki bi ga lahko imel zase pa za službo moraš vložiti v otroka, veliko denarja moraš vložiti v njega, veliko živcev, strpnosti, odpovedovanja stvarim na vseh področjih. Otrok pa kompenzira to odpovedovanje.

10. Kako se vidiš v vlogi matere?

Najboljša mami na svetu. **Kljub temu da rečeš, da si nobenega ne želiš.** Ja. Js hočem tisto, če ga bom imela, bom bla najboljša mami na sveti ali pa ga sploh ne bom imela.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Ja ful veliko odgovornost. Lahko še enkrat ponoviš vprašanje. **Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?** Takšne odgovornosti, da mislim da vsak človek lahko tud ne bi bil starš. Moraš biti zelo odgovoren, da se odločiš za starševstvo, ker lahko potem nastanejo problemi. **Kakšne probleme imaš v mislih?** Alkohol, droga ... **Pri otrocih?** Ja če nimajo urejene družine so otroci distingmitizirani za celo življenje. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Ne te

odgovornosti se ne bojim. Ker mislim, če bom kdaj starš, da bom nudila otroku kolikor bom le mogla.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Odgovoren starš si lahko takrat, ko si zrel, da si lahko dober starš. Jaz hočem bit takrat starš, ko bom zrela in pripravljena na to vlogo. Ko bom vedla, da lahko otroku neki dam v vseh pogledih. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Ja vpliva. To je vbistvu, kot sem že prej povedala, eni se ne počutijo dovolj zrele, dovolj odgovorne, da bi pač ... Vbistvu ne znajo še zase poskrbet, kok bi pol lahko poskrbeli še za eno živo bitje, če že zase ne morejo. Zato menim, da se nekateri zaradi tega ne odločijo za otroka ali pa pač dejejo prednost drugim stvarem na primer službi ali karieri.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Da so nasveti zmeraj dobrodošli, ampak da je zmeraj starš tist, ki bo v primarni osnovi otroka vzgajal in mu nudil zavetje in pogled na svet. Ampak nasveti so zmeraj dobrodošli, niso pa nujni. Starš mora otroku nuditi pogoje v vseh pogledih oziroma kolikor le zmoreš. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Eni nasveti so dobri, eni ne. Čist odvisno. Se mi zdi da jih moraš ti filtrirat pa potem pač prilagodit. Saj sam veš kaj je za tvojega otroka, kaj je najboljše. Znaš ločit zrno od plevela. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne nimajo. Ko bi se odločala za otroke, zdaj se trenutno sploh ne odločam, ampak ko bi se odločala bi jih vzela v obzir, sam bi bila moja odločitev na prvem mestu. Sedaj pa imam čisto drugačne vzroke, zakaj jih še nimam predvsem se mi zdi, da sem premlada, nimam še faksa narejenega, stanovanja, službe ... Mislim, da bo prej še kar veliko časa preteklo preden bom začela razmišljat v tej smeri.

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bila sama otrok?

Ja težje. **Zakaj tako misliš?** Ja zaradi tega, ker je življenje bolj stresno kot je bilo takrat, ko sem bila še sama otrok, več je pritiska povsod, v karieri, v službi in pri partnerstvu. Ja ker smo v kapitalizmu zaradi tega. Težje je zaradi hitrejšega tempa življenja, ne morš se tok otroku posvetit kot včasih. Pa nekateri starši nimajo zdaj več po eno službo ampak po dve službi.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Ja vse se da, če je le volja. Da se, včasih je težko, samo če si znaš prav razporediti urnik. Sam nekaj ponavadi trpi, oboje ne more biti enakovredno. Odvisno, kaj ti več pomeni, ali družinsko življenje ali pa uspešno karierno življenje.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Jaz na to zelo težko odgovorim, zaradi tega ker jaz še ne vem kaj je moja želja a ne, trenutno. Rešitev v tem pa vidim predvsem v času, ko bo preteklo nekaj let mogoče kakšno desetletje, ko bom začela o tem razmišljat, ker še o družini in otrocih ne razmišljam.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Mogoče bi država lahko na tem področju kaj več poskrbela s stališča socialne varnosti pa z ekonomskega vidika. Po vzoru teh skandinavskih držav, ki imajo tudi vrtce v službi bi bilo mogoče lažje. Na večjih področji, na področju šolanja otrok.

- Kvalitativni intervju 6: Tjaša

Trajanje intervjuja: 28 minut. Trajanje prepisa: 2 ure in 15 minut.

Demografski podatki

Spol: M - moški, **Ž** – ženski

1. Koliko si star (-a)? 22.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Srednja šola.
3. Ali si
 - a) študentka
 - b) zaposlena
 - c) nezaposlena
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Vaški.
5. Zakonski stan: Samska.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila za otroka?

Pri men osebno? **Ja.** Js recimo ne, da bi imela otroka, bi prvu hotla, da bi imela šolo končano, da imam dobro službo, da mam zagotovljeno stanovanje, finančno pa partner seveda. Drgač ne morš met otroka (smeh). **Še kakšen pogoj?** Ne tu mi je glavno, da imaš, da lahko vzdržuješ otroka, da maš prostor kje bit, da maš nek poklic in da imaš čim boljšo plačo, da otroku čim več lahko zagotoviš. **Koliko bi jih želela imeti?** Js bi jih imela štir. Mogoče se jih zaradi tega toliko želim, ker sem pač edinka in bi zaradi tega jih imela tolik in ker se z otroci zelo rada ukvarjam in imam zelo rada otroke. **Koliko misliš, da jih boš imela?** Mislim, da jih bom mela dva ali tri. **Zakaj razlika med prvim in drugim odgovorom?** Razlika je pa v tem, ker je odvisno kakšne bodo partnerjeve želje odvisno, kakšen bo finančni položaj, koliko bom imela sploh prostora. Če bom v enem majhnem stanovanju ne bom mogla met tri do štiri otroke, ker bi rada nudla najboljše za svoje otroke. Pa odvisno od finančnega položaja, če bom imela 500 evrov plače si verjetno ne bom mogla prvoščit štiri otroke. Bo potem en ali dva. Vse to je povezano s financami pa tud partnerjeve želje.

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imela otroka?

Prvo, ker sem pač samska. Tud če bi imela zdaj fanta bi se mogoče odločila, če bi res vedla da je to to, če bi blo res neki ful resnega. Pa najprej bi hotla neko izobrazbo dokončat pa službo dobit. Stanovanjski problem ne bi bil neki kritičen, ker pač imam stanovanje, prvu je služba, da imaš denar, finance, da se lahko otroka sploh privoščiš.

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Veselje, ljubezen, sreča, ki ti jo prinese, je tvoj otrok, neki tvojga. Pa da maš nekoga s katerim se ukvarjaš in ga vzgajaš. **Kaj pa negativne stvari, ki jih otroci prinašajo?** Ja lahko pride ... Če imaš otroka, tud če ga ti ful lepo vzgajaš, da je potem zelo problematičen. Imaš na vseh področjih ful problemov z njim. Tu je pomojem najbolj tisto, kar je pri otrocih lahko negativno, saj druge stvari se lahko vse rešijo.

10. Kako se vidiš v vlogi matere?

Ne vem (smeh). Pomojem ... js recimo glede na to, ker se zelo rada ukvarjam z otroci, bi jih pomojem ful razvajala, tko no da bi bila kar fajn mama. Ne bi bila neki preveč stroga. Glede na to, da se zelo dober vklopim z otroci ne bi bilo nekih problemov.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Odgovornost je precej ... Js ti to ne znam povedat, ker še nisem v tej vlogi, vendar je odgovornost velika, da zagotoviš primeren prostor, finančno, zagotoviš varnost, da imaš neko ... Čim boljši princip vzgoje. To je pomoje kar velika odgovornost. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Ne mislim, da bi zmogla. Ne vem ... Sploh, če bi imela dobrega partnerja, da bi se zmenila in da bo to teklo po nekem ustaljenem tiru in brez nekih odstopanj, da bi on reku tko js tko, pa bi otrok začel to izkoriščat, ne bi smela imet problemov.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Kaj jaz vem, ker sploh ne preišljam o tej odgovornosti, še za enkrat. Sam da bi se neki neprijetno počutla se ne. Mislim, da bi zmogla vlogo starša. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka? A name, če vpliva? Ja tud nate in nasploh, če pogledaš v svoji okolici.** Js recimo ne, da bi imela otroka, bi prvu hotla, da bi imela šolo končano, da imam dobro službo, da mam zagotovljeno stanovanje, finančno pa partner seveda. Drgač ne morš met otroka (smeh).

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Pomojem če tu dost prebiraš ... kaj koristnega že zveš verjetno. Da bi se pa točno po knjigah ravnala, mislim da to ni to. Vsak ima svoj princip al poslušáš neke nasvete, saj mogoče kaj upošteváš ampak, da se točno po tistem ravnaš kaj piše pa se mi ne zdi smiselno. Pa vsak ima svoj način vzgoje in vsak misli, da je tako prav. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Ja določeni ja, določeni ne. Odvisno spet kok gledáš recimo iz svojga stališča. Pa tud kako si doma vzgojen, pomojem tud vpliva na to, kako si ti doma navajen. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne, to smo že povedal zakaj še nimam otrok (smeh), ker ni partnerja, ker ni službe, ker nimam dokončanga faksa. Ni osnovnih pogojev.

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bila sama otrok? Zakaj?

Ja po mojem, da je težje, zaradi tega ker se družba spreminja čedalje v bolj negativnem smislu. Po mojem je težje, računalniki, internet pa take stvari, ta tehnološki napredek. Pa tud finančno je težje. Takrat, ko smo bili mi majhni, si lahko otroku marsikaj več prvošču kukr sedaj. Ampak je pa spet čist odvisno, če si ti na nekem dobrem položaju, mu lahko več privoščiš, če si na slabem, mu ne morš tolk privoščit. Pa tud zarad hitrega tempa življenja je

težje zdaj vzgajati otroka k prej. Imaš službo do petih popoldne. Greš ob šestih, sedmih od doma in si ob cel dan. Nimaš časa za otroka, nimaš časa za družino. Sam je pa spet odvisno, v kakšni službi si. Na primer učiteljice imajo še vedno dovolj časa. Odvisno v kakšni smeri si.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Odvisno od človeka na kaj daješ poudarek pomojem se morš, kar odločit ali boš živel za družinsko življenje al boš pa živel za kariero. Če hočš bit ti nek uspešen poslovneš se moraš definitivno odločit al hočš kariero imet, al pa boš imel pa družino. Če je mama ful poslovna in ima velik potovanj in vsega, verjetno nima časa še za otroke. Cel dan v službi, zvečer pride domov pade v pojslo in je konc dneva. V obeh primerih ne moraš bit tako uspešen, nekaj bo zmeraj trpelo ali družina ali služba. Usklajevat moraš poklic in družino.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Ja moja želja je da naredim šolo, dobim službo in dobim enga dobrga fanta in bo pomojem tud kar se tiče otrok steklo naprej.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Boljše plače, da bi se tempo življenja bolj upočasnil, ker mislim da je iz leta v leto bolj napeto vse skupaj. Problematika je tudi v vrtcih. Da je treba dve ali pa tri leta čakati za vrtec, da sploh prideš na vrsto. Če nimaš ti babic in dedkov, ki bi ti pomagali je potem kar problem, ker potem nimaš kam dat otroka. Če ga daš pa privat je pa vse spet tolik dražje, pa tud ne morš otroka cel dan pustit pr enmu tujmu človeku. Pa finance ... zdaj smo spet v enem takem cajtu k težko dobiš službo, če jo dobiš jo lahko hmal izgubiš. Pa otroški dodatki, ne da imajo največji privatniki velike otroške dodatke, tisti pa ki res nimajo dobijo pa tistih dvajset evrov, k itak z njimi nimaš kaj delat. To pomojem bi se moglo najbolj spremenit.

- Kvalitativni intervju 7: Tina

Trajanje intervjuja: 18 minut. Trajanje prepisa: 1 ura in 30 minut.

Demografski podatki

Spol: M - moški, **Ž** – ženski

1. Koliko si stara? 23.

2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Srednja šola.
3. Ali si
 - a) študentka
 - b) zaposlena
 - c) nezaposlena
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Primestni.
5. Zakonski stan: Samska

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločila za otroka?

Da dokončam faks, najdem primerne partnerja, ki bi tud hotel imeti otroka. Neko stanovanje, dobr to že imam. Pa še služba, da bi otroku lahko zagotovila čim večji standard.

Koliko bi jih želela imeti? Enega bi želela imeti. **Koliko misliš, da jih boš imela?** Mislim pa, da jih bom imela dva. **Zakaj je razlika med prvim in drugim odgovorom?** Ja ne vem ... mela bi par, punčko pa fantka. Da ne bi bilo enemu otroku preveč dolgčas mislim, da je to glavni razlog. Pa še predispozijo za dvojčke imam (smeh).

8. Kaj te trenutno odvrča od odločitve, da bi imela otroka?

Faks še nimam dokončan, pa partnerja nimam trenutno. **Še kaj tazga?** Ne sam to ... pa še službe nimam, ki je pri ustvarjanju družine zelo pomembna.

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Razgrajanje po hiši (smeh), otrok ti popestri življenje, ljubezen, veselje in sreča, ki jo otroci prinašajo. Da imaš za koga skrbet. **Kaj pa kakšne negativne strani?** Otroci ne prinašajo negativnih stvari pri starših, razen različni problemi, ki jih doživiš z vzgojo, ampak to se da vse rešit.

10. Kako se vidiš v vlogi matere?

Js mislim, da bom kar stroga. **Zakaj tako meniš?** Ma ne vem, imam rada, da je vse pošliffano tako ko mora bit. Zato bom težila k temu... po drugi strani sem pa čist ful drugačna. Jim bom nudila vse, ampak bodo mogli bit pridni in upoštevati moja navodila. Čist odvisno tud od partnerja kakšen bo.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Da jim najprej zagotoviš sobo, nek prostor, v katerem bo preživel ves svoj čas. Potem, da mu zagotoviš varnost, da se počuti varno. Pa da mu omogočiš šolanje, jim potem pomagaš, da pride nekam na svoje. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Zdaj, da bi imela otroka bi se bala te odgovornosti, ker vem da še nimam službe, dokončanega faksa. Potem pa, ko bom enkrat šla na svoje se ne bom bala te odgovornosti.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Prva misel je, da sedaj otroka ne bi imela, da še dovolj nisem zrela za to vlogo in ker ne bi zmogla še takšno odgovornosti kakršno jo otrok prinese. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Ne mislim, da ne vpliva na ljudi, da se zaradi te odgovornosti ne odločajo za otroka. Če gledam po sebi, ko bom imela vse pogoje zagotovljene ta odgovornost do otrok ne bo vplivala na mojo odločitev za otroka.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Js mislim, da je to kar dober prebrat posebej če so ljudje mladi, ko se odločajo za otroka. Pa tudi iz okolja osvojiš tiste osnovne nasvete pri ravnanju z otroci. Pa tud nekateri članki so kar se tiče teh nasvetov preveč pretiravajo, kaj moraš vse otroku zagotoviti, kaj mora vse imet ... Dobro je prebrat te nasvete, da bi pa preveč upošteval pa ne. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Ja do neke mere ja so dobri. Ne smeš jih pa poslušat v celoti. Mislim, da moraš iz teh nasvetov vzeti samo pozitivne stvari. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne. Name ti nasveti ne vplivajo. Imam čisto drugačne razloge zakaj še nimam otrok. Faks nedokončan, nimam partnerja, nimam službe ...

14. Je danes težje ali lažje vzgajati otroke kot v času, ko si bila sama otrok?

Js mislim, da je težje. **Zakaj?** Pomojem zaradi teh medijev, računalniki, televizija in te tehnologije. Težje jih je brzat, že k v šolah vidiš prej nisi smel nič. Sedaj so otroci močnejši od učiteljev. Otroku nič ne moreš. So enostavno otroci bolj živi, kot smo bili mi včasih. Več si upajo pri nižji starosti.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Oboje skupaj ne gre. Če se hočeš otroku res posvetiti moraš biti sto procenten. Moraš imeti čas za njega, če pa misliš imeti neko kariero ti za družino ostane bolj malo časa. Zato ga je tud

težje vzgajat, ker itak večina ljudi dela do petih popoldan, kaj pa imaš potem od dneva, nič. Otroci so sami sebi prepuščeni.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Da dobim neko službo pa partnerja pa dokončam šolanje. To mi je najbolj pomembno preden bi se odločila za otroka. Pa seveda zdravje je pomembno. Lahko, da ne bom nikol mogla imeti otroka, kaj pa veš.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Boljši pogoji življenja, pa da bi država bolj pomagala. Zdaj se ljudje bolj premišljeno odločajo za otroka, prej ni bilo tega, bi imel, ne bi imel, bi imel čez tri leta, bi imel zdaj ... Pa tud podjetja zdaj od tebe zahtevajo na pogodbi, da pet let ne boš imel otrok sploh pri ženskah. Prej so bili nasploh boljši pogoji, vsak je imel službo, vsak je imel dobro plačo, kaj imaš pa zdej? Tle hodš v šolo, da potem delaš za 500 evrov. In kaj lahko pokriješ s tem denarjem, da položnice plačaš pa hrano. Dokler je otrok še majhen se da, potem ko gre pa enkrat v šolo, mu moraš pa veliko več stvari omogočiti.

- Kvalitativni intervju 8: Gašper

Trajanje intervjuja: 25 minut. Trajanje prepisa: 1 ura in 45 minut.

Demografski podatki

Spol: **M - moški**, **Ž** – ženski

1. Koliko si star (-a)? 23.
2. Kakšna je tvoja nazadnje dosežena izobrazba? Višja šola.
3. Ali si
 - a) študent
 - b) zaposlen**
 - c) nezaposlen
 - d) drugo
4. Kakšen je tvoj tip naselja stalnega bivališča? Mestni.
5. Zakonski stan: Samski.

Vprašanja o odnosu do starševstva

7. Kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da bi se odločil za otroka?

Pogoji so predvsem, obojestranska želja po otroku, torej želja obeh partnerjev, finančna stabilnost in neodvisnost, zrelost in odgovornost. **Koliko bi jih želel imeti?** Ker prihajam iz velike družine, tudi sam načrtujem veliko družino, torej govorimo o minimalno dveh otrocih. Seveda pa je število otrok odvisno, tako od finančne zmožnosti in zmožnosti staršev za skrb otrok in odločitve obeh partnerjev. **Koliko misliš, da jih boš imel?** Menim, da jih bom imel minimalno dva. **Zakaj je morebitna razlika med enim in drugim?** Morebitna razlika je v tem, da je želja ena stvar, uresničitev te želje pa druga stvar. Z otroci pride tudi vsa odgovornost, to je omogočanje čim boljše izobrazbe, skrb za otroke, ljubezen, biti starš, idol otrokom oziroma dober starš, potruditi se finančno omogočiti vse potrebščine. Z večjim številom otrok se poveča tudi ta odgovornost, vendar so vse težave premostljive, če otrok odrašča v dobrem ljubečem okolju, kar je konec koncev tudi najpomembnejše.

8. Kaj te trenutno odvrta od odločitve, da bi imel otroka?

Trenutno me od te odločitve odvrta veliko dejavnikov: finančna plat, delna nezrelost, uživanje v samskem življenju

9. Kakšne so pozitivne strani, ki jih otroci prinašajo?

Pozitivnih strani je ogromno: postaneš starš, imaš otroka z osebo, katero imaš rad, to je plod njune ljubezni, imaš potomca, imaš svojega » mini me«, imaš otroka, katerega skušaš vzgojiti v čim boljšo osebo in osebo, katero je po eni strani odraz starša, prvi nasmešek, prvi rojstni dan, prva hoja, prva beseda. Skratka, otrok prinese veliko veselja v družino in nekako izpopolni vsako družino ... **Kaj pa negativne lastnosti?** Negativnih lastnosti pri otrocih ni.

10. Kako se vidiš v vlogi očeta?

Ko bo čas za to menim, da bom dober oče in bom skušal oziroma bolje rečeno bom poskrbel za svojo družino in se potrudil biti čim boljši starš in mož.

11. Kakšno odgovornost prinaša starševstvo?

Odgovornosti starševstva je ogromno, kot že rečeno od zrelosti, finančne stabilnosti in pripravljenosti biti dober starš, ampak razloga za strah ni, saj je veliko več pozitivnih strani, katere odtehtajo odgovornosti in z sprejemanjem teh odgovornosti postanemo odrasla oseba in

s tem tudi oseba pripravljena na starševstvo. **Ali se bojiš te odgovornosti?** Ne, te odgovornosti se ne bojim, menim da bom kos tej nalogi.

12. Kako se počutiš ob misli na to odgovornost?

Ob misli na odgovornost se počutim zelo dobro, mislim da bom kos nalogi, ko bo čas za to in v bistvu ob misli na potomca »mini didota« se mi prikaže nasmešek na obrazu. **Ali odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka?** Definitivno pa odgovorno starševstvo vpliva na odločitev za otroka, na žalost je vedno več neodgovornega starševstva in vedno več otrok konča pred vrati tujcev ali v sirotišnicah oziroma odraščajo v slabih pogojih brez ljubezni in s starši, kateri niso kos nalogi in otroke prepuščajo same sebi oziroma ulici.

13. Kaj meniš o nasvetih v zvezi z vzgojo otrok in pogoji, ki bi jih starši morali zagotoviti otrokom?

Menim, da je prav da so, ker če imaš kakšno nejasnost v zvezi z otrokom greš pogledat na internet ali v knjige. Pa tudi informiraš se malo že iz medijev kar se tiče z vzgojo otrok. Nekateri nasveti so pa preveč pretirani. Predvsem ti kaj moraš otroku zagotoviti, če tega ne zagotoviš si potem slab starš. **Ali se ti zdijo ti nasveti dobri?** Kot sem že prej povedal, eni so dobri nasveti, drugi pa spet niso. V bistvu nasveti so dobra stvar, vendar menim, da je pametno, da vsak človek sam presodi, kdaj bo imel otroka. **Imajo ti nasveti in opozorila kakšno vlogo pri tvoji odločitvi, da še nimaš otrok?** Ne, name ti nasveti nimajo nobenega vpliva na to, da še nimam otrok, ker imam čisto drugačne razloge za to. In potem ko bom enkrat se odločil za otroka ne bom gledal na te nasvete.

14. Je danes teže ali laže vzgajati otroke kot v času, ko si bil sam otrok? Zakaj?

Mislim, da je vzgajanje otrok dosti podobno, kot v mojem času otroštva, res pa je, da danes straši mnogo več časa preživijo na delovnih mestih in tako se nekateri veliko manj ukvarjajo in vzgajajo svoje otroke, kot bi si sami želeli in bi bilo zdravo za otroka, vendar jim to na žalost finančna situacija ali pa želja po izgradnji kariere ne dovoljuje.

15. Kaj meniš o možnostih usklajevanja družinskega in profesionalnega življenja?

Usklajevanje družinskega in profesionalnega življenja je mogoče le do določene meje, vendar če želimo zelo uspeti pri eni ali drugi stvari se moramo maksimalno potruditi, kar pomeni, da moramo vložiti 100% sebe, pri čemer pa na žalost ena od omenjenih trpi. Po eni strani pa ni nič nemogoče, tako da je vse stvar volje in požrtvovanja.

16. Kje vidiš rešitev za to, da bi izpolnil svoje želje in pričakovanja glede ustvarjanja družine in otrok?

Rešitev vidim v nas ljudeh in ljubezni eden do drugega, vse ovire so izzivi, in vsak izziv je nova izkušnja, s pomočjo katere se učimo in postanemo boljše oseba in to znanje prenesemo na svojega otroka. **Kaj pa v tvojem primeru?** Ja v mojem primeru moram najti punco s katero bom pripravljen imeti otroka. Samo to bo preteklo še kar nekaj časa preden se bom odločil za to, ker se mi zdi da sem še nezrel za to vlogo.

17. Kaj bi se po tvojem mnenju moralo spremeniti, da bi se ljudje odločali za starševstvo?

Mislím, da se kljub vsemu veliko parov odloči za otroka, saj je otrok nekaj najlepšega, kar se paru lahko zgodi. Definitivno pa bi bilo treba povečati otroške dodatke in omogočiti otrokom brezplačne učbenike, čim cenejše šolanje, povečati štipendije, olajšati finančno breme staršem, kateri že tako težko preživijo iz dneva v dan. Omogočiti mladim staršem brezobrestne kredite, subvencije in pomagati pri izgradnji doma.